

ISSN: 2146-1961

Akyüz,, Z. & Akbaşlı, S. (2023). Eğitimde denetimin kaotik durumu: eğitim müfettişliğinin tercih edilebilirliği, *International Journal of Eurasia Social Sciences (IJOESS)*, 14(54), 1628-1653.

DOI: <http://dx.doi.org/10.35826/ijoess.4389>

Makale Türü (ArticleType): Araştırma Makalesi

EĞİTİMDE DENETİMİN KAOTİK DURUMU: EĞİTİM MÜFETTİŞLİĞİNİN TERCİH EDİLEBİLİRLİĞİ

Zeynep AKYÜZ

Doktora Öğrencisi, Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara, Türkiye, zeynepakyuz@yahoo.com
ORCID: 0000-0002-3513-0206

Sait AKBAŞLI

Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Ankara, Türkiye, sakbasli@gmail.com
ORCID: 0000-0001-9406-8011

Gönderim tarihi: 14.06.2023

Kabul tarihi: 03.11.2023

Yayım tarihi: 03.12.2023

Öz

Bu çalışmada, yenilenen eğitim müfettişleri yönetmeliğinde yer alan seçme, atama ve yer değiştirme düzenlemesine göre Eğitim müfettişliğinin tercih edilebilirlik durumunun eğitim müfettişleri görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Araştırma nitel araştırma yönteminde ve durum desenindedir. Araştırmanın çalışma grubunu Türkiye'nin 11 değişik ilinde görev yapan 13 eğitim müfettişi oluşturmaktadır. Verilerin çözümlenmesi ise içerik analizi yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda eğitim müfettişleri 2022 yılında Eğitim Müfettişleri Seçme, Atama ve Yer Değiştirme yönetmeliğinin yayımlanmasıyla ilgili olarak özellikle özlük hakları ve iş yükü fazlalığı, mesleki itibar ve motivasyon gibi iş tatminsizliği nedenleriyle eğitim müfettişliğinin tercih edilmediğini, ekonomik şartların düzeltilmedikçe mesleğin cazip hale gelemeyeceği görüşündedir. Bununla birlikte seçme şartlarında mülakatla alım sürecine dikkat edilmesi ve mülakatların siyaset üstü ve adil seçim kriterleriyle yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Eğitim müfettişliğine eğitim alanı dışından alıma olumlu baktıkları ve Eğitim Yönetimi ve Denetimi alanından mezunlara sınavda öncelik hakkı verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Rotasyonun mutlaka uygulanması gerektiğini ancak uygulamada belli bazı şartların da göz önüne alınarak yapılması gerektiği vurgusunu yapmışlardır. Eğitim müfettişleri yayımlanan yeni yönetmeliğe ilişkin ise, yapılanma değişikliği, bağımsız çalışma ortamının sağlanması, yetiştirme etkinliklerinin geliştirilmesi ve denetimde standardın sağlanması gerekliliği gibi öneriler sunmuştur.

Anahtar kelimeler: Eğitim denetimi, eğitim müfettişi, seçme, atama

CHAOTIC SITUATION OF SUPERVISION IN TRAINING: PREFERENCE FOR TRAINING SUPERVISION

ABSTRACT

The study aims to assess the preference of the Educational Supervisor according to the selection, appointment and replacement arrangements included in the renewed Regulation on Educational Supervisor, based on the views of the educational supervisor. The quality of research is in the method of research and in the case model. The study's working group consists of 13 educational supervisors working in 11 different provinces of Turkey. The data was solved using the content analysis method. As a result of the study, the educational supervisors are of the opinion that, in connection with the publication of the Regulation on the Selection, Appointment and Replacement of Educational Supervisors in 2022, the educational supervisor is not preferred, especially for reasons of job dissatisfaction such as ownership rights and excessive workload, professional reputation and motivation, and that the profession will not become attractive unless the economic conditions are corrected. They noted, however, that in terms of election, attention should be paid to the admissions process through interviews and that the interviews should be conducted on the basis of supra-political and fair electoral criteria. They pointed out that the educational supervisor has a positive view of admission outside the field of education and that graduates in the area of Education Management and Supervision should be given priority in the examination. They stressed that rotation must be implemented, but it should be done in accordance with certain conditions. With regard to the new regulation issued by the educational supervisors, proposals have been made, such as changing the design, providing an independent working environment, improving upbringing activities and ensuring a standard in supervision.

Keywords: Educational supervision, education inspector, selection.

GİRİŞ

Eğitim sistemlerindeki gelişmeler ülkelerin gelişmişlik düzeylerine yansımaktadır. Son dönemlerde bilgi teknolojilerindeki sınırlar ötesi gelişmeler toplumları bir adım öteye götürürken gelişmeleri yakalayamayan ülkeler ilerlemenin karşısında sürekli olarak ithal ikamelerle boğuşmaktadır. Eğitim sistemlerinin gelişmişliği toplumların bu yöndeki mücadelesinde temel başarı ögesini oluşturur ve varlığını idame ettirmesinde sistemin etkili denetlenebilirliği kritik noktadır. Diğer sistemlerle birlikte yönetimin önemli bir alt boyutunu oluşturan eğitim denetimi eğitimin yapılanma, işlevsellik ve işleyiş sürecinin temel dinamiğini oluşturmaktadır.

Eğitimde denetim, eğitimin iyileşmesinde süreklilik sağlayan ve bunu yaparken de yavaşça ilerleyen büyük bir sürecin parçasıdır (Zepeda, 2006). Bu yönüyle öğrenme ve öğretme süreçlerinin gelişimini etkilemektedir. Dolayısıyla tüm bu süreç içerisindeki işlevlere katkı sağlayarak, sistemdeki yönetimin yapılanmasına, insan kaynaklarının gelişmesine, bunların etkisiyle de okulların ve öğrencilerin gelişimine katkı sağlamış olur (Taymaz, 2005; Yüksel, 2012). Denetim sayesinde okullar öğrenciler için etkili öğrenme ortamına dönüşmeye uygun hale gelir (Sergiovanni ve Starratt, 1993). Böylece eğitim sisteminin bütünsel gelişimi etkili denetleme ve etkili deneticilerle işbirliği halindedir. Dünyada eğitim denetiminde öğrenci merkezli eğitim, hesapverilebilirliğin artması, geleneksel denetleme modellerindeki değişim gibi faktörler denetim uygulamalarında değişim ve gelişmeyi gerekli kılmaktadır. Aynı zamanda tüm bu etkenler denetime olan ihtiyacı ve denetimin rolünü daha da artırmaktadır. Bununla birlikte bilgi çağındaki hızlı ilerlemeler de göz önüne alındığında denetleyicinin de kendisini yenilemesi gerekir. Dünyadaki teknolojik değişime uyabilen deneticiler eğitim sistemi için etkili ve önemli hale gelecektir (Unruh ve Turner, 1970). Bu anlamda eğitim deneticisinin niteliklerinin çok iyi bir seviyede olması gerekir (Taymaz, 2005; Yüksel, 2012). Müfettişlerin genel anlamda eğitim sistemini, tüm personeli, öğretimi geliştirme görevleri bulunmaktadır (Ekinci, 2009). Eğitim denetiminde inceleme ve soruşturma yönetimin işlevlerini oluştururken, rehberlik ve yardım denetimin temel unsurudur. Bundan dolayı deneticinin özel bir eğitimden geçmesi gerekliliği herkes tarafından kabul edilen bir öneme sahiptir (MEB, 1993). Bu nedenle müfettiş seçimi, yetiştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Nitelikli yapılan bir seçim, iyi bir yetiştirme ile devam etmelidir. Müfettişin yetiştirilmesi uzmanlık eğitimi olarak algılanmalı, görev ve roller üzerinde etkili bir eğitim verilmelidir (Taymaz, 2005).

Türkiye’de eğitim müfettişliğinin gösterdiği tarihsel gelişimde Cumhuriyet döneminde 1923 yılında yayınlanan “İlk Tedrisat Müfettişlerinin Vazifelerine Dair Talimatname” adlı yönetmelik ilköğretim müfettişlerine ilişkin ilk düzenleme olarak göze çarpmaktadır. Yönetmelikte yalnızca ilköğretim müfettişlerinin görevleri açıklanmaktadır (Başar, 1993; Su, 1974). 1927’de uygulamaya konulan yönetmelikle ise genel görevlerle birlikte, her ilçede bir müfettişin bulunacağı yer almıştır (Aydın, 2000). 1960’lı yıllarda müfettişliğe ilişkin çeşitli uygulama değişiklikleri yaşanarak gelişme göstermiştir. 1961 yılına gelindiğinde 12.1.1961 tarih ve 10705222 sayılı Resmi Gazete yayımlanan 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu’nun 23. Maddesiyle ilköğretim müfettişlerinin kurumların rehberlik, teftiş, soruşturma hizmetlerinin yerine getirilmesi belirlenmiştir. Bu kanuna dayalı olarak ilköğretim müfettişlerinin nitelik, yetiştirme, görev, yetki ve atanma usul ve esasları, 10.11.1969 tarihli İlköğretim Müfettişliği Yönetmeliği ile 23.08.1980 tarihli İlköğretim Müfettişliği Tayin ve Nakil Yönetmeliği ve 25.12.1982 tarihli Hizmet İçi Eğitim Yoluyla İlköğretim Müfettişi Yetiştirilmesi Hakkında

Yönetmeliklerle düzenlenmiştir (Yalçınkaya, 1990). 1969’da kabul edilen İlköğretim Müfettişliği Yönetmeliği ile İlköğretim Müfettişleri Kurulu kurulmuş, iş başında yetiştirme görevleri yönetmelikte yer almıştır (Aydın, 2000). 1982 yılında Eğitim Enstitülerinin Eğitim Fakültesi şeklinde devam etmesiyle, bir takım fakülteler ilköğretim müfettişi yetiştirilmesi için “Eğitim Yöneticiliği ve Deneticiliği Programları” vermeye devam etmiştir. Programda eğitim şartlarında ise; en az üç yıl başarılı öğretmenlik yapma, Bakanlıkça aday gösterilmiş olmak ve üniversite seçme sınavında başarılı olmak aranmıştır (Ekinci, Öter ve Akın, 2013).

1990 lı yıllara kadar çeşitli alım şekilleri uygulanan müfettiş seçiminde, ilk kez yarışma sınavı ile seçme, atama ve yer değiştirme uygulamasına 1990 yılında başvurulmuştur. Daha öncekilere göre ayrıntılı düzenlendiği anlaşılan yönetmelik sonrası, 20.10.1991 tarih ve 2346 sayılı Tebliğler Dergisi’nde yayımlanan Teftiş yönergesi denetime yenilikler getirmiştir. Önemli değişikliklerden biri Stajer Müfettiş yerine İlköğretim Müfettiş Yardımcısı konumunun getirilmesi ve yardımcılığa atanma şartlarının belirtilmiş olmasıdır (Aydın, 2000). Aynı yıl çıkarılan İlköğretim Müfettişleri Kurulu başkanlıkları Yönetmeliği ile eğitim fakültelerinin Eğitim Bilimleri bölümü ve Eğitim Yöneticiliği ve Deneticiliği anabilim dalında 2+2 ve 3+1 lisans tamamlama programı aracılığıyla ilköğretim müfettişi yetiştirilmesi amacıyla 1500 kişi seçilmiştir (Erol, 2009). Yine, 13.12.1983 tarihinde yürürlüğe giren 3792 sayılı kanunda yapılan düzenlemelere bağlı olarak 03.10.1993 tarihli MEB Teftiş Kurulu Yönetmeliği, 13.02.1999 tarihli MEB İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği yürürlüğe konulmuştur (Duman, 2022). 1969 ve 1990 yılları arasında görevleri yönetmeliklerle sınırlandırılmış olan eğitim müfettişlerinin görev alanları 1999 yılları ile birlikte genişletilmeye başlatılmıştır (Ergün, 2020). 1998 yılında 4359 sayılı kanunla Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun’unda değişikliğin yapılmasıyla ilköğretim müfettişleri “Millî Eğitim Bakanlık Teşkilat Kanunu” içerisine alınarak “kariyer meslek” grubuna dahil edilmiştir. Böylece ilköğretim müfettişliğinin yasal güvencesi oluşturulmuştur (Ekinci, Öter ve Akın, 2013). 1990’lı yıllarda müfettişlik şartlarının daha belirginleştirilerek geliştirildiği görülmektedir.

2010 yılından sonra ise bir dizi yasal ve yönetsel değişimlerle denetimin taşra örgütlenmesinde ve işleyişinde de değişimler olmuştur (Durnalı ve Limon, 2018). 2010 yılında görev yerleri yalnızca ilköğretim kurumları olarak belirlenmiş, 2011 yılında görev yerleri genişletilerek il ve ilçe milli eğitim müdürlükleri olmuştur (Sayıştay, 2019). 2011 yılında yayımlanan 652 sayılı KHK ile Milli Eğitim Bakanlığı yeniden yapılandırılmış, müfettişlerde Eğitim denetmeni adıyla unvan değişikliği olmuştur. 2014 yılında “maarif müfettişi” unvanı adı altında yapılan birleştirmeye görevlendirilmeleri il milli eğitim müdürlüklerine yapılmıştır (Resmi Gazete, 2014a; Resmi Gazete, 2014b). 2016 yılında yapılanma değişiklikleri sonrası ildeki müfettişlerin denetim ve soruşturma yetkileri alınarak, inceleme, araştırma, rehberlik hizmetleri ve il milli eğitim müdürünün vereceği diğer görevler ile görevlendirilmiş, kadroları ise şahsa bağlı durumda bırakılıp, boşalacak kadroların herhangi bir işlem olmaksızın iptal edilmesi öngörülmüştür (Sayıştay, 2019). Müfettişlerin denetim ve soruşturma yetkisinin kaldırılması ile okullardaki ders denetimi okul müdürlerine bırakılmış, müfettişler ise yalnızca şikayet olduğunda mucipli denetim göreviyle sorumlu tutulmuştur (Kurum ve Çinkir, 2017). Değişikliklerden sonra ise 05.07.2021 Tarih ve 78 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin yayımlanmasıyla Müfettişlerin kadroları şahsa bağlı olmaktan çıkarılmıştır. Bu kararname ile il milli eğitim müdürlüklerinde, her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumlarının

rehberlik, işbaşında yetiştirme, denetim, değerlendirme, inceleme, araştırma ve soruşturma hizmetlerini yürütmek üzere eğitim müfettişi ve eğitim müfettiş yardımcısı istihdam edilebileceği (Resmî Gazete, 2021) düzenlenmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Müfettişleri Yönetmeliği

01.03.2022 tarihli ve 31765 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Müfettişleri Yönetmeliği’nin dayanaklarını; 4.7.1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 72 nci maddesi, 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 320 nci ve 327 nci maddeleri ile 27.6.1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 24 üncü maddesi oluşturmaktadır (Resmî Gazete, 2022).

Yönetmelik il milli eğitim müdürlüklerinde kurulan eğitim müfettişleri başkanlıklarının kuruluş ve görevleri ile Eğitim müfettişleri ve eğitim müfettiş yardımcılarının niteliklerini, yarışma ve yeterlik sınavlarını, yetiştirilmelerini, atanmalarını, yer değiştirmelerini, görev, yetki ve sorumluluklarını açıklamaktadır.

Eğitim Müfettişleri Yönetmeliği’ne bakıldığında önceki yönetmelikler dışında farklılık gösterdiği alanlar dikkate çarpmaktadır. Bunlardan en önemlisi eğitim müfettişliği seçme sınavına öğretmenlik alanı dışından seçim şartının getirilmiş olmasıdır. Bir diğer önemli farklılık illerde Eğitim Müfettişliği Başkanlıklarının ilde bulunan kurumların rehberlik, iş başında yetiştirme, denetim, izleme ve değerlendirme, araştırma, inceleme, soruşturma ve ön inceleme hizmetlerini planlamak ve yürütmek amacıyla kurulmuş olmasıdır (Resmî Gazete, 2022). Ayrıca bu faaliyetlerin yürütülmesinde karşılaşılan sorunların ve çözümlerin ortaya konulduğu, uygulamada bütünlüğü ve uygulama standartlarını sağlamak amacıyla Eğitim Müfettişleri Başkanlar Kurulu Toplantısının Teftiş Kurulu Başkanlığı koordinasyonunda gerçekleştirilecek şekilde düzenlenmesidir. Yönetmeliğin seçme, yetiştirme, atama, yerdeğiştirme düzenlemeleri aşağıdaki gibidir:

Seçme: Yönetmelikte yarışma sınavı yazılı, sözlü ve KPSS sonucuna göre atanacak adaylar için sözlü sınavı bölümlerinden oluşmaktadır. Sınava katılmak için ise; öğretmen olmak ve en az dört yıllık lisans eğitimi veren hukuk, siyasal bilgiler, iktisadi ve idari bilimler, iktisat ve işletme fakülteleri veya bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu tarafından kabul edilen yurt içi ve yurt dışındaki yükseköğretim kurumlarından mezun olmak şartları aranmıştır (Resmî Gazete, 2022). MEB’in, geçmişteki yönetmeliklerin aksine Eğitim müfettişliği için öğretmen meslek grubunun yanı sıra öğretmenlik alanı dışında da alım şartı koyduğu görülmektedir.

Yarışma sınavına katılım şartları ise şu şekilde belirlenmiştir:

- En az üç yıl Bakanlığa bağlı resmî eğitim kurumlarında görev yapmış olmak şartıyla öğretmenlikte sekiz yıl ve daha fazla hizmeti bulunmak, halen Bakanlık öğretmen kadrolarında görev yapıyor olmak
- Fakültelerin hukuk, siyasal bilgiler, iktisadi ve idari bilimler, iktisat ve işletme fakülteleri bölümlerinden mezun olmak,
- 35 yaşını doldurmamış olmak,

- d) KPSS sonucuyla atama yapılacakların, KPSS puan türlerinden belirlenen taban puanı veya üzerinde puan almış olmak,

Yetiştirme: Eğitim müfettiş yardımcılarını hazırlayıcı eğitim, görev başında yetiştirme ve yeterlik eğitimi olacak şekilde yetiştirme programından geçerler ve bu üç yıllık süreyi kapsar (Resmî Gazete, 2022). Yetiştirme programı; hazırlayıcı eğitim, görev başında yetiştirme ve yeterlik eğitimi olarak bölümlenmiştir.

Hazırlayıcı eğitim; eğitim müfettiş yardımcılarının göreve başladığı birinci yıl içinde yüz yirmi saat, ikinci yıl içinde yüz yirmi saat olacak şekilde, Bakanlık tarafından hizmet içi eğitim faaliyeti biçiminde yapılır. Görev başında yetiştirme ise teorik eğitimin desteklenmesi amacıyla uygulamalı eğitim sürecini içeren eğitim müfettiş yardımcılarının yetiştirildiği eğitimidir. Eğitimin içeriğini ise; rehberlik, iş başında yetiştirme, denetim, izleme ve değerlendirme, inceleme, soruşturma, ön inceleme ve araştırma yapma ile tutum, davranış ve temsil gibi konular oluşturmaktadır. Yeterlik eğitimi ise; yetiştirme döneminin üçüncü yılı içerisinde müfettişlik mesleği için gerekli özelliklerin kazandırılması amaçlı verilen eğitimidir ve süresi ise yüz yirmi saatten az değildir.

Yetiştirme faaliyetlerinden sonra atama için yapılan yeterlik sınavı yazılı ve sözlü sınav olmak üzere iki kısımlıdır. Yetiştirme dönemindeki bilgileri içeren, rehberlik, denetim, izleme ve değerlendirme, araştırma, inceleme, soruşturma ve ön inceleme gibi konularla anlatım ve yorumlama yeteneği, tutum ve davranış, temsil yeteneği gibi konularda edindikleri kazanımları ölçer (Resmî Gazete, 2022).

Atama: Sınav sonucu yapılan atamada atama tercihleri dikkate alınarak sınav puanı yüksekliğine göre yapılır (Resmî Gazete, 2022). Yapılan yetiştirme sonucunda ise, yeterlik sınavını başarıyla geçenler kadrolarının bulunduğu illere, Personel Genel Müdürlüğünün teklifi ve Bakanın onayı ile atanır.

Yerdeğiştirme: Yerdeğiştirme için beş hizmet bölgesi belirlenmiş ve birinci ve ikinci hizmet bölgelerinde beşer yıl, üçüncü ve dördüncü hizmet bölgelerinde dörder yıl, beşinci hizmet bölgesinde üç yıl olarak belirlenmiştir. Zorunlu çalışma süresini ise her bir hizmet bölgesinde bu yönetmelikle belirlenen zorunlu çalışma süresi kadar çalışarak bölge hizmetlerini yerine getirmeleri sonunda tamamlanır. Yine yönetmeliğe göre buldukları ilde sekiz yıl süre ile görev yapanların kesintisiz çalışma süreleri sekiz yıldan fazla olamaz. Bu durumda olanlar ise buldukları il dışından birine tercih yapacak şekilde yer değiştirebilir (Resmî Gazete, 2022). Bu kapsamda yer değiştirme isteğinde bulunmayan veya yer değiştirme sonucunda atanamayanların görev yerleri Bakanlık tarafından re'sen değiştirilir. Buldukları ilde iki yıllık çalışma süresini tamamlayanların yer değiştirmelerinde, Bölge hizmetini tamamlamamış olan eğitim müfettişleri buldukları ilde en az iki yıllık çalışma süresini bitirenler, buldukları hizmet bölgesi ile sınırlı olacak şekilde duyuru yapılan illerden en çok beş il tercih edecek şekilde Bölge hizmetini tamamlamış eğitim müfettişleri ise, duyuru yapılan illerden en çok yirmi il tercih edecek şekilde başvuracaktır (<https://www.resmigazete.gov.tr>).

Alanyazındaki çalışmalarda müfettişlerin görev alanlarını içeren yaşadıkları sorunlar (Arslantaş ve Özkan, 2013; Ergün, 2022; Uğurlu ve Sincar, 2012; Yıldırım, Beycioğlu), denetim yapılanmasındaki değişimlerin eğitim denetimine etkilerinin analizleri (Ergün ve Çelik, 2018; Kalkan ve Atmaca, 2022; Köse, 2017; Şahin ve Avan, 2020; Tonbul ve Baysülen, 2017; Tosun ve Ordu, 2020) üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Görüldüğü gibi

eğitimde denetim alan yazında farklı yönleriyle ele alınmıştır. Bunun yanısıra Eğitim müfettişlerinin seçme ve yetiştirilme sürecine yönelik araştırmaların (Ekinci, 2009; Ekinci, Öter ve Akın, 2013; Gündüz ve Balyer, 2012; Uslu, 2013; Yıldırım, 2006) az sayıda olduğu ve son yıllarda eğitim denetiminde gerçekleşen yapısal değişimlerden önce yapıldığı görülmektedir.

Türkiye’de eğitim denetimi ve rehberlik faaliyetleri 2014 yılına kadar eğitim müfettişleri tarafından gerçekleştirilirken, 2014 yılındaki düzenlemelerle okul müdürlüklerine devredilmiş, ancak 2022 yılındaki yeni düzenlemeyle yeniden eğitim müfettişlerine verilmiştir. Eğitim müfettişi ve eğitim müfettiş yardımcılarının görev ve yetkileri ise; 01.03.2022 tarihli ve 31765 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan yönetmelikteki 53. maddeye göre; ildeki her derece ve türden resmî, özel örgün ve yaygın eğitim kurumları ile özel öğrenci barınma hizmetleri kurumlarının rehberlik, iş başında yetiştirme, denetim, izleme ve değerlendirme, araştırma, inceleme, soruşturma ve ön inceleme çalışmalarını yapmak (Resmî Gazete, 2022) olarak belirlenmiştir. Mevcut sisteme rehberlik ve denetleme, izleme ve değerlendirme işlevlerini de ekleyen MEB, yönetmelik yenilenmesiyle, illerin kalite güvence sisteminde eşit hareket etmesinin sağlanacağını, denetim ve rehberlik görevlerinde süreç ve sonuçlarının bütünsellik taşıdığı bir yapılanmaya gidileceğini belirtmiştir (MEB, 2022a). MEB’in son dönemlerde eğitim denetiminde sık değişen politikaları dikkate alındığında, son yayımlanan Eğitim müfettişleri yönetmeliği geçmiştekilerin aksine belirtilen bu hedeflerle denetim ve rehberlikte yeni bir açılım getirmeye çalıştığı anlaşılmaktadır. MEB’in ulaşmak istediği kalite güvence sisteminin kurulması ise eğitim müfettişlerinin niteliği ile doğrudan bağlantılıdır denielebilir. Eğitim müfettişlerinin seçilme, yetiştirilme, atanma ve yer değiştirme nitelikleri kariyer meslek grubu olan müfettişliğin tercih edilmesine ve dolayısıyla eğitimin geliştirilmesi ve kalitesinin artırılmasına doğrudan katkı sağlaması beklenmektedir. Kariyer meslek grubunda yer alan eğitim müfettişliğinde eğitimdeki kaliteyi artıracak eğitim rehberliği ve denetimini sağlayacak olan müfettiş seçimi, yetiştirilmesi, atanma ve yer değiştirmesi giderek önemini artırmaktadır. Araştırma eğitim müfettişliğinin bu boyutlarla ortaya konulması, Türkiye’de eğitim denetiminin gelişimine katkı sağlaması ve politika yapıcılara öneriler sunması açısından önemli olabileceği açıktır denielebilir.

Bu çalışmada, 01.03.2022 tarihli ve 31765 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Müfettişleri Yönetmeliği’nde yer alan seçme, atama ve yer değiştirme düzenlemesine göre Eğitim müfettişliğinin tercih edilebilirlik durumunun eğitim müfettişleri görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Bu genel amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Eğitim müfettişleri yönetmeliğinde yer alan seçme, yetiştirme ve atama düzenlemesine ilişkin eğitim müfettişlerinin görüşleri nelerdir?
2. Eğitim müfettişleri yönetmeliğinde yer alan yer değiştirme düzenlemesine ilişkin eğitim müfettişlerinin görüşleri nelerdir?
3. Eğitim müfettişleri yönetmeliğinde yer alan seçme, atama ve yer değiştirme düzenlemesinin eğitim müfettişi adayları tarafından tercih edilebilirliğine ilişkin eğitim müfettişlerinin görüşleri nelerdir?

YÖNTEM**Araştırmanın Deseni**

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum deseni kullanılmıştır. Nitel yaklaşımlardan biri olan durum çalışması araştırması, gerçek yaşamla birlikte bir durum ya da durumlara yönelik araştırmacının ayrıntılı ve derinliğine bilgiyi biraraya getirdiği durum tasviri veya durum temaları keşfidir (Creswell, 2020). Durum çalışmasında araştırmacı; durumun karışıklığı, kendisine özgü oluşu ve içinde bulunduğu sosyal bağlamla ilişkilerine yoğunlaşır (Glesne, 2012). Bu nedenle araştırmada eğitim müfettişlerinin görüşlerine göre, eğitim müfettişleri yönetmeliğinde yer alan seçme, atama ve yer değiştirme düzenlemesi, eğitim müfettişliğinin tercih edilebilirlik durumu derinlemesine incelenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 eğitim öğretim yılında Ankara’da Eğitim müfettişleri için yapılan Eğitim Müfettişlerinin Mesleki Yeterliklerinin Geliştirilmesi Semineri’ne Türkiye’nin 11 değişik ilinden katılan 13 eğitim müfettişi oluşturmaktadır. Çalışmada maksimum çeşitlilik ve kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Nitel desenler ile araştırmada derinlemesine öğrenme için daha fazla bilgiye ulaşmaya yol açan durumların tercih edilmesi sağlanır (Patton, 2018). Maksimum çeşitliliğe dayalı örneklem oluşturmada amaç, çeşitlilik gösteren durumlar arasında herhangi ortak ya da paylaşılan olguların olup olmadığını bulmaya çalışarak, bu çeşitliliğe göre problemin farklı boyutlarını yansıtmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Çeşitliliğin ortaya çıkardığı yaygın kalıplar, temel deneyimleri ve merkezdeki paylaşılan boyutların keşfedilmesini sağlaması açısından önemli bir ilgi ve değer oluşturur (Patton, 2018). Kolay ulaşılabilir durum örnekleme ise yaygın kullanılan, araştırmaya hız ve elverişlilik kazandıran bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Çalışma grubu oluşturulurken farklı illerde görev yapmak, cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, mezun olunan branş/dal ve müfettişlikteki süre dikkate alınmıştır. Çalışma grubunu oluşturan Eğitim Müfettişlerine ait bilgiler Tablo 1’de gösterilmektedir:

Tablo 1. Çalışma Grubu

Eğitim Müfettişi	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Düzeyi	Branş	Müfettişlikteki Süre	İller
EM1	Erkek	55	Yüksek Lisans	Sınıf Öğretmenliği	23 yıl	Denizli
EM2	Erkek	54	Yüksek Lisans	Tarih	17 yıl	Bursa
EM3	Erkek	50	Yüksek Lisans	Türk Dili ve Edebiyatı	14 yıl	Edirne
EM4	Erkek	59	Lisans	Sınıf Öğretmenliği	29 yıl	Konya
EM5	Erkek	53	Lisans	Sınıf Öğretmenliği	23 yıl	Kayseri
EM6	Erkek	59	Yüksek Lisans	Sınıf Öğretmenliği	28 yıl	İstanbul
EM7	Bayan	50	Yüksek Lisans	Türk Dili ve Edebiyatı	14 yıl	Tekirdağ
EM8	Erkek	61	Lisans	Sınıf Öğretmenliği	22 yıl	Antalya
EM9	Erkek	58	Doktora	Sınıf Öğretmenliği	23 yıl	Erzurum
EM10	Erkek	48	Doktora	Sınıf Öğretmenliği	15 yıl	İstanbul
EM11	Erkek	43	Yüksek Lisans	Matematik	16 yıl	Aydın
EM12	Erkek	56	Yüksek Lisans	Tarih	17 yıl	Ankara
EM13	Erkek	59	Yüksek Lisans	Sınıf Öğretmenliği	30 yıl	Ankara

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya toplam 13 eğitim müfettişi katılmış, bunlardan 12’si erkek yalnızca bir tanesinin kadın olduğu görülmektedir. Eğitim müfettişlerinin yalnızca iki tanesi 43-48 yaşlarında, çoğunluğu 50-59 yaş arasındadır. Eğitim düzeyleri olarak çoğunluğu yüksek lisans, iki kişinin ise doktora eğitime sahip olduğu görülmektedir. Katılımcılardan sekizinin Sınıf Öğretmenliği, ikisinin Türk Dili ve Edebiyatı, birinin Matematik Öğretmenliği branşında olduğu anlaşılmaktadır. Eğitim müfettişlerinin müfettişlikte geçen süresi incelendiğinde ise Tablo 1’deki gibi yarıya yakını 14-17 yıl arası, diğer yarı kısmı 22-29 yıl arası, yalnızca bir kişinin 30 yıllık mesleki tecrübeye sahip olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan Eğitim müfettişlerinin değişik illerden geldiği görülmektedir.

Verilerin Toplanması

Çalışmanın verileri 2022-2023 eğitim-öğretim döneminde Ankara’da Eğitim müfettişleri için yapılan Eğitim Müfettişlerinin Mesleki Yeterliklerinin Geliştirilmesi Semineri’ne Türkiye’nin değişik illerinden gelerek katılan Eğitim Müfettişlerinden toplanmıştır. Görüşmeler, 22-28/04/2023 tarihleri arasında yapılmıştır. Araştırmada, veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ile yüz yüze görüşerek toplanmıştır. Görüşme formu Türkiye’de eğitim denetimine ilişkin alanyazın taranarak hazırlanmıştır. Taslak form kapsam geçerliliğini sağlamak amacıyla uzman görüşü alınmıştır. İki Eğitim Yönetimi ve Denetimi alanında uzmandan ve bir eğitim müfettişinden uzman görüşü alınarak deneme amaçlı yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuştur. Uzman görüşleri sonrasında iki soru eklenmiş, bir soruda değişiklik yapılmış, toplam altı sorudan oluşan form, iki eğitim müfettişi ile 30 dakikalık görüşme ile uygulanmış, uygulanan görüşme formuna son hali verilmiştir.

Çalışma grubunun belirlenmesinden sonra görüşme yapmayı kabul eden 13 eğitim müfettişi ile yüz yüze görüşülerek, araştırmanın amacı ve yöntemi hakkında bilgi verilmiş, birebir görüşme yapılmış ve ses kaydı alınmıştır. Araştırmaya katılmanın gönüllülük esasına göre olacağı, kurum ve kişi adlarının gizli tutulacağı, verilerin tamamen bilimsel amaçlı kullanılacağı belirtilerek ve katılımcılardan gönüllü şekilde onay alınarak ses kaydı gerçekleştirilmiştir ve deşifre edilmiştir.

Verilerin Çözülmesi

Araştırma verilerinin analizinde nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizindeki temel olarak, toplanan verileri açıklayabilecek kavram ve ilişkilere ulaşabilmek hedeflenmektedir. Böylece verileri tanımlamaya, verilerin içindeki saklı olması muhtemel gerçekleri ortaya çıkarmaya çalışılır. Bu amaçla toplanan veriler önce kavramsallaştırılır, sonra ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı şekilde düzenlenir ve buna göre veriyi açıklayan temalar belirlenir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Araştırmada görüşmelerden elde edilen veriler, görüşmecilerden onay alındıktan sonra incelenmiş, her bir soru araştırma amacına göre kodlanmış, en uygun biçimde kodlamalar sınıflandırılmış ve bunları en iyi açıklayan temalar belirlenerek içerik analizi yapılmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Bilimsel araştırmada sonuçların inandırıcılığı geçerlik ve güvenirlik ölçütleriyle sağlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlik için çeşitli bakış açıları olmakla birlikte, Lincoln ve Guba'ya (1985) göre nitel araştırmada geçerlik ve güvenirlik; *"inandırıcılık, aktarılabilirlik, güvenilebilirlik, doğrulanabilirlik"* kavramlarıyla örtüşmektedir ve geçerlik ve güvenirlik bu sayede sağlanabilmektedir (Lincoln ve Guba, 1985; akt: Creswell, 2020). Geçerlik, veri toplama ve analiz yöntemleri ile kontrollerine ilişkin ayrıntılar, veri analizinde kullanılan kavramsal çerçeve gibi önlemlerin alınmasıyla, ayrıca araştırmacının araştırmaya yaklaşımı, araştırmada veri toplama, analiz kontrolleri çalışmalarıyla gerçekteştirilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Araştırmada güvenirlik bireysel önyargı ve varsayımların araştırmaya yansıtılmaması sağlanarak, araştırmada yöntem, veri toplama, işleme ve analiz etme basamaklarının ayrıntısıyla açıklanarak, ses kayıt cihazı ile görüşmede toplanılan ham veriler başkaları tarafından incelemeye uygun halde saklanarak sağlanmıştır.

Nitel araştırmalarda geçerlik için ortak görüş; bulguların doğruluğunu değerlendirmek amacıyla yapıldığıdır. Araştırmalarda katılımcılarla uzun zamanlı iletişim ve kesintisiz gözlem, üçgenleme ile çok ve farklı sayıda kaynaklarla belgelendirme, ayrıntılı ve yoğun tasvir gibi yöntemler geçerliği sağlamaktadır (Creswell, 2020). Araştırmada geçerliğin sağlanabilmesi için, Eğitim müfettişleri ile uzun süreli etkileşimde bulunulmuş, araştırmanın yöntem ve aşamaları tanımlanmış, yapılan çalışmalar ayrıntısıyla açıklanarak aktarılabilirlik sağlanmıştır. Derin ve ayrıntılı bilgi toplanmış, katılımcı teyidi ve uzman görüşü alınmış, veri toplama aracının ve bulguların ilgili alan yazınla uyumu sağlanmış, bulgular görüşmeler sonucunda elde edilen verilerden oluşturulmuş ve doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Doğrudan alıntılar ham verilere kaynak oluşturur ve katılımcı duygularının derinliğine öğrenilmesini sağlar (Patton, 2018).

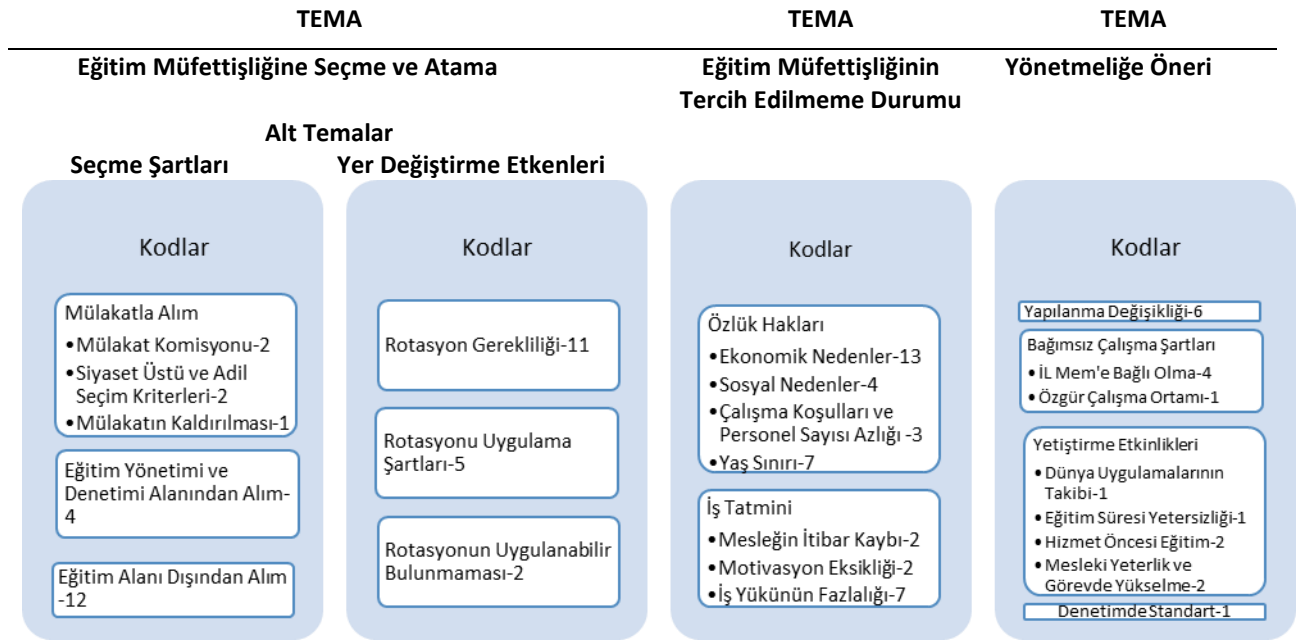
Etik Metni

"Bu makalede dergi yazım kurallarına, yayın ilkelerine, araştırma ve yayın etiği kurallarına, dergi etik kurallarına uyulmuştur. Makale ile ilgili doğabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazarlara aittir. Makalenin etik kurul izni Hacettepe Üniversitesi Senatosu Etik Komisyonu tarafından 25.11.2022 tarih ve E-35853172-399-00002535068 sayılı kararı ile alınmıştır. Araştırma doktora tezinden oluşturulmuştur."

Yazarların Katkı Oranı Beyanı: Bu çalışmada birinci yazarın katkı oranı %60, ikinci yazarın katkı oranı %40'tır.

BULGULAR

Araştırma amaçlarına yönelik görüşmelerde sorulan sorulara ilişkin elde edilen bulgular tablolar halinde aşağıda verilmiştir. Araştırma sorularına uygun sıralamaya göre oluşan temalar dikkate alınarak tablolar sunulmuştur. Aşağıda Tablo 2'de tema ve alt temalar ve kodlar görülmektedir.

Şekil 1. Tema, Alt Tema ve Kodlar

Şekil 1'de görüldüğü üzere bu çalışmada üç tema bulunmaktadır. Temalardan alt temalara ulaşılmış ve alt temalar betimsel anlatımla yorumlanmıştır.

Bu kapsamda Eğitim Müfettişliği'ne Seçme ve Atama Temasına ve alt temalara yönelik bulgular aşağıda gösterilmektedir. Temaya ilişkin seçme şartları ve yerdeğiştirme etkenleri alt temaları yer almaktadır. Eğitim Müfettişliğine seçme şartlarına ilişkin bulgular Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Eğitim Müfettişliğine Seçme Şartları İle İlgili Görüşler

Seçme Şartları	Görüşler
Mülakatla Alım	EM10: Müfettiş seçiminde, mülakatta, sadece bürokratlar değil, iletişim uzmanı, psikolog, sosyolog gibi alanlardan da uzmanlar alınmalı. EM4: Mülakat kaldırılıp, yazılı sınavla seçim yapılmalı ve diğer müfettişlerle aynı şartlar aranmalı.
Siyaset Üstü ve Adil Seçim Ölçütleri	EM9: Seçim yapılırken adaletli olunmalı, farklı etnik görüş, dünya görüşü ön planda olmamalı, kişilerin mesleki gelişimi dikkate alınmalı. EM13: Norm ve kriterler çok iyi ve objektif olarak konmalı, müfettiş yardımcısı seçimi buna göre olmalıdır. Bu kriterler siyaset üstü olmalıdır. Komisyonla kriterler belirlenirken akademiden, sivil toplum kuruluşlarından, sendikalarından görüş alınabilir.
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Alanından Alım	EM1: Eğitim müfettişliği bir alandır, bu mesleğe üniversitelerde eğitim yönetimi ve denetimi lisans bölümlerinin yeniden açılarak, bu bölümleri bitiren öğretmenler arasından seçilmesi daha uygun olur. EM11: Eğitim yönetimi, denetimi alanlarında eğitim alanlar öncelikli olmalı. Eğitim yönetimi ve denetimi bölümü lisans programıydı, yönetici alanı gibiydi bu bölüm. EM8: Seçme şartları uygun değildir, alanda eğitim yüksek lisans, doktora yer alması gerekir.
Eğitim Alanı Dışından Alım	EM10: Mali ve iktisadi konular düşünüldüğünde, öğretmenlik dışından alım olabilir. Ancak bunlar öğretmen ve sınıf denetiminde görev almamalıdır. EM11: Bunu olumlu bulanlardanım. Çünkü eğitim fakültelerinden mezun olan öğretmenlerin öğretmenlik dışı alanlarda çok bir ilgi, alakası yok. Bu da mali ve hukuk hukuk boyutunda eksiklik yaratıyor, kurum vs. mali denetimde bütçelerin kontrol edilmesinde. Çünkü alan dışı uzmanlık gerektiriyor. Bakanlık sadece öğretmenlik alımı yaptı.

Eğitim müfettişlerine yönetmelikte yer alan seçme ve atama düzenlemesine ilişkin görüşleri sorulduğunda Şekil 1'de görüldüğü gibi seçme şartları içerisinde en çok eğitim alanı dışından alım olmasına olumlu görüş

bildirilmiştir. Diğer seçme şartları içerisinde mülakatla alım, siyaset üstü ve adil seçim ölçütleri, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Alanından alım konusunda görüş bildirdikleri görülmektedir.

Tablo 2'ye bakıldığında Eğitim müfettişlerinin neredeyse tamamı Eğitim müfettişliğine eğitim alanı dışından alımın olması gerektiği görüşündedir. Eğitim müfettişleri eğitim alanı dışından alımı yapılan iş çeşitliliği nedeniyle bağladıkları ve bu şekilde de alım yapılmasını gerekli gördükleri belirtilebilir. Diğer taraftan Tablo 2'de müfettişler adaylar arasından Eğitim Yönetimi ve Denetimi Alanında eğitim görenlerden seçim yapılması gerekliliğini belirtmiştir. Eğitim müfettişlerinin geçmişte lisans eğitimi olarak verilen Eğitim Yönetimi ve Denetimi Alanını müfettişliğe yetiştirmede önemli bir eğitim alanı olarak gördükleri ve bu eğitimin müfettişlik için mutlaka alınmasını gerekli buldukları söylenebilir. Bununla birlikte Eğitim müfettişleri alanda mutlaka yüksek lisans ve doktora yapılması gerekliliğini ileri sürmüştür. Eğitim müfettişliğine seçmede eğitim müfettişlerinin siyaset dışı ve adil seçim ölçütlerinin sağlanması durumunda mülakatla alım yapılabileceği görüşünde oldukları söylenebilir.

Eğitim Müfettişliği'ne Seçme ve Atama Temasının bir diğer alt teması olan Yerdeğiştirme Etkenleri ile ilgili görüşler ise Tablo 3'te belirtilmiştir.

Tablo 3. Yerdeğiştirme Etkenleri ile İlgili Görüşler

Yerdeğiştirme Etkenleri	Görüşler
Rotasyon Gerekliliği	<p>EM9: Rotasyon olması olumlu olduğunu düşünüyorum. Bir yerde beş yıldan fazla görev yapılması, müfettişin yerleşmesine zemin hazırlamakta ve gelişmesine engel olduğunu düşünüyorum.</p> <p>EM1: Eğitim müfettişlerinin uzun bir süre aynı yerde görev yapması, yüz eskimesi ve birebir ilişkilerde olduğu kişilerin de inceleme, soruşturma ve denetimlerini yapmak zorunda kalması nedeniyle rotasyon uygulamasının uygun bir durum olduğunu düşünüyorum.</p> <p>EM13: Müfettişin ilişkileri bir süre sonra sıradanlaşıyor, selamlaştığı insanlar aynı insanlar oluyor, doğal olarak da verecek çok bir şey kalmıyor ya da alabileceği çok şey kalmıyor.</p>
Rotasyonu Uygulama Şartları	<p>EM4: Rotasyon olduğu takdirde, özellikle sosyal haklar düzenlenmeli.</p> <p>EM6: Rotasyon gerekli, ancak lojman ve benzeri imkanlar olmalı.</p> <p>EM10: Büyük şehirlerde özellikle İstanbul'da rotasyon kapsam dışında bırakılabilir. Hem bu illerin büyüklüğü hem de tercih edilme durumlarına bakıldığında Mega kentlerde müfettiş bulmak zorlaşmaktadır.</p> <p>E11: Rotasyon küçük iller için olması gereken bir şey. Rotasyonda bazı büyük iller için farklı şartlar sağlanabilir.</p>
Rotasyonun Uygulanabilir Bulunmaması	<p>EM1: Rotasyon uygulaması da tercih edilmeme gerekçeleri arasında sayılabilir.</p> <p>EM3: Rotasyon uygulaması uygulanabilir değildir.</p>

Eğitim Müfettişliğine seçme şartları ile ilgili diğer görüşler ise yer değiştirme etkenleri ile ilgilidir. Tablo 3'te görüldüğü gibi eğitim müfettişleri Eğitim müfettişleri yönetmeliğinde yer alan yer değiştirme düzenlemesine ilişkin soruya verdikleri cevaplarda Şekil 1'de görüldüğü gibi büyük kısmı rotasyonu gerekli bulduğunu, önemli bir kısmı ise rotasyonun gerekli olduğunu ancak belirli şartları taşıdığına uygun olacağını belirtmiştir. Ancak çok az müfettiş ise tersini düşünmektedir. Müfettişlerden EM1: "Rotasyon uygulaması da tercih edilmeme gerekçeleri arasında sayılabilir." rotasyonu uygun bulmamakta ve hatta eğitim müfettişliğinin tercih edilmemesini etkilediği görüşündedir. Eğitim müfettişleri aynı yerde uzun süreli çalışmanın bilinirliği ve kendini geliştirememeye yol açtığını düşündükleri için rotasyonu olumlu buldukları belirtilebilir. Eğitim müfettişlerinin

yer değiştirmede rotasyonu önemli bir etken olarak algıladıkları ancak büyük şehirler için bazı düzenlemelerle rotasyon yapılması gerekliliğine inandıkları görülmektedir.

Eğitim Müfettişliği'nin Tercih Edilmeme Durumu temasıyla ilgili bulgular ise Tablo 4'te gösterilmiştir. Eğitim Müfettişlerine sorulan Eğitim müfettişleri yönetmeliğinde yer alan seçme, atama ve yer değiştirme düzenlemesinin eğitim müfettişi adayları tarafından tercih edilebilirliğine ilişkin görüşlerin ise Şekil 1'de görüldüğü gibi özlük hakları ve iş tatmini konularında yoğunlaştığı anlaşılmaktadır.

Tablo 4. Eğitim Müfettişliğinin Tercih Edilmemesi ile İlgili Görüşler

Eğitim Müfettişliğinin Tercih Edilmeme Nedenleri	Görüşler
Özlük Hakları	
Ekonomik Nedenler	<p>EM6: Bugünkü haliyle tercih edilemez. Özellikle özlük- maaş çok geride kaldı.</p> <p>EM12: İlginç bir şekilde müfettişlik, maaşlarının azalması nedeniyle öğretmenliğin tercih edildiği veya birbiriyle yarıştığı trajikomik bir hale gelmiştir.</p> <p>EM13: Müfettişlik bugünkü koşullarda mali haklardan dolayı tercih edilen bir meslek değil. Mali haklar artırıldığında cazip hale gelebilir.</p>
Sosyal Nedenler	<p>EM11: 2007'de ve öncesi 80'li yıllardan itibaren müfettişlik devamlı tercih edilmesine rağmen, son 10 yılda tercih edilme oranı düştü.</p> <p>EM8: Bugünkü haliyle tercih edilemez. Eğitim müfettişliğinin özlük hakları yönünden cazibesi yoktur. Özlük haklarında, denetim ve soruşturmasını yaptığı kişilerden geride bırakılmıştır.</p>
Çalışma Koşulları ve Personel Sayısı Azlığı	<p>EM5: Tercih edilmiyor. Özlük haklarının iyi olmaması, çalışma koşulları ve yetersiz personel çalıştırılması sorunlar oluşturmaktadır.</p> <p>EM6: Her ilde yeterli kadro yok. Bir ilde çalışan müfettişlerin tamamı sınıf öğretmeni olabiliyor.</p> <p>EM8: Göreve ulaşmada sıkıntılar olmakta.</p>
Yaş Sınırı	<p>EM3: Eğitim müfettişliği 35 yaş sınırı çoğu öğretmenin başvuru hakkına engel olmaktadır.</p> <p>EM10: Yaş sınırı artırılmalı. Çünkü sekiz yıl öğretmenlik yapma ve emeklilik yaşının uzadığı düşünüldüğünde, 35 yaş sınırının erken olduğunu düşünüyorum, yaş 40 olmalı.</p> <p>EM7: Yaş sınırının çok düşük belirlendiğini düşünüyorum. Mesleki olarak tecrübenin öneminin ötelendiğini düşünüyorum.</p>
İş Tatmini	
Mesleğin İtibarı Kaybı	<p>EM12: Günümüzde iyi eğitimcilerin, idarecilerinin müfettişliği tercih etmediğini görüyoruz. Bunun özellikle ekonomik gerekçelerden kaynaklandığı görülmekle birlikte meslek üzerinde yapılan gereksiz düzenlemeler, değişiklikler büyük bir itibar kaybına sebep olmuştur.</p> <p>EM3: Söz konusu düzenlemeler bakanlık müfettişliğinin mahkeme kararlarına rağmen devamının sağlanması içindir. Adil uygulamalar değildir.</p> <p>EM13: Müfettişlik bugünkü koşullarda tercih edilen bir meslek değil. Sadece adı hoş geliyor.</p> <p>EM10: Müfettişlik kariyer meslek olduğu için tercih edilen bir meslek.</p>
Motivasyon Eksikliği	<p>EM9: Eğitim müfettişliği şu anda mevcut duruma göre tercih edildiğini düşünmüyorum. Nedenlerden biri iş tatmini yönünde çeşitli olumsuzluklarla karşı karşıya kaldığı gözlenmektedir.</p> <p>EM13: Ekonomi dışında da başka motivasyonu artırıcı şeyler yapılmalı, üst yöneticilerce (Teftiş Kurulu Başkanı, İl Müdürü, Vali vb.) motivasyon artırılmalı, müfettişin moralini yükseltmeli. Motivasyon artırıldığında tercih edilebilirlik artar.</p>
İş Yükü Fazlalığı	<p>EM11: Sosyal ve ekonomik şartlar ve iş yükünün artması tercihi düşürdü. Sayı azalıyor, tercih yok, bu olay iş yükünü artırıyor.</p> <p>EM3: Sorumluluk fazlalığı ve yetki darlığı nedeniyle cazip değildir.</p> <p>EM8: Bakanlık müfettişleri ile görev binışmesi zaman kaybı vb. sorunlar çıkartmaktadır.</p>

Tablo 4'te görüldüğü gibi eğitim müfettişleri eğitim müfettişliğinin iki önemli neden olan özlük hakları ve iş tatmini eksikliğinden dolayı tercih edilemediği görüşündedir. Özlük hakkı kavramı; kamu görevlilerine buldukları statüden dolayı tanınan tüm mali hakların (maaş, döner sermaye, ek ödemesi vs.) yanı sıra konusu

para olamayacak, statüsü nedeniyle sahip oldukları tüm haklarını (sosyal hakları, derece, terfi, intibak, izin vs. hakları) kapsar (Koçak, 2020).

Eğitim müfettişleri özlük hakları içerisinde özellikle ekonomik nedenleri vurgulamış, bunun mesleğin tercih edilmemesine yol açtığı, ancak ekonomik haklar düzeltilirse mesleğin tercih edilebileceği görüşündedir. Ekonomik nedenlerin müfettişliğin seçiminde etkisini EM12: *“İlginç bir şekilde müfettişlik, maaşlarının azalması nedeniyle öğretmenliğin tercih edildiği veya birbiriyle yarıştığı trajikomik bir hale gelmiştir.”* şeklinde çarpıcı şekilde dile getirdiği görülmektedir. Ekonomik nedenlerle birlikte sosyal haklardaki eksikliğin zaman geçtikçe eğitim müfettişliğinin rağbet görmemeye başlamasına yol açtığı düşünülebilir. Yine çalışma koşulları ve personel sayısındaki yetersizlik diğer tercih edilmeme nedeni olarak görülmektedir. Eğitim müfettişlerine göre mesleğin tercihini etkileyen en önemli faktörlerden biri ise yaş sınırıdır. Yönetmelikle getirilen 35 yaş sınırını eğitim müfettişlerinin kıdem ile çelişkili bulunduğu ve mesleğin tercih edilmesinde önemli bir etken olduğu ileri sürülebilir.

Eğitim müfettişlerinin mesleğin tercih edilmemesinde özlük haklarından sonra önemli etken olarak Tablo 4’te görüldüğü gibi iş tatminsizliğini belirttikleri görülmektedir. Eğitim müfettişlerinde en fazla tatminsizliği iş yükünün oluşturduğu, bununla birlikte Bakanlık müfettişleriyle iş çakışması yaşadıkları, bunun da iş yükünü artırdığı düşüncesinde oldukları yorumlanabilir. Müfettiş sayısındaki yetersizliğin iş yükü artışına yol açmasından kaynaklandığı ayrıca mesleğin tercih edilmediğini düşünen eğitim müfettişlerinin zincirleme etkiyle iş yükünün de artacağı düşüncesine sahip olmasının tatminsizliğe yol açtığı belirtilebilir.

Eğitim müfettişlerinin iş tatminini etkileyen en önemli unsurlardan biri de mesleğin itibar kaybı yaşadığı yönündeki görüşlerdir. Bu konuda EM3: *“Söz konusu düzenlemeler bakanlık müfettişliğinin mahkeme kararlarına rağmen devamının sağlanması içindir. Adil uygulamalar değildir.”* ifadesiyle Bakanlık müfettişliği kadrosunda MEB’in mahkeme kararlarını uygulamada isteksiz olduğu vurgusunu yapmıştır. Eğitim müfettişlerinin mesleklerini kariyer mesleği olarak görmelerine rağmen yasal düzenlemelerde yapılan değişim vb. farklılıkların mesleki itibarlarını zedelediği ve bunun müfettişliğin tercih edilmeyen meslek haline gelmesine neden olduğu düşüncesinde oldukları ileri sürülebilir. Eğitim müfettişlerinin yöneticilerince motive edilmek istedikleri, bu sayede motivasyon artırıldığında mesleki tercih edilebilirliğin artacağını düşündükleri söylenebilir.

Yönetmeliğe Öneri Temasına yönelik bulgularda ise; Eğitim müfettişlerine Eğitim müfettişleri yönetmeliği düzenlemesine yönelik önerileri sorulduğunda Tablo 5’te görüldüğü gibi çeşitli görüşler ileri sürmüşlerdir.

Tablo 5. Yönetmeliğe Öneri ile İlgili Görüşler

Yönetmeliğe Öneriler	Görüşler
Yapılanma Değişikliği	EM2: <i>Milli Eğitim Bakanlığı’nda ikili yapı kaldırılmalı, bölge sistemi uygulanarak, ikili yapı birleştirilmelidir.</i> EM6: <i>Bölge şeklinde yapılanmada, işi en iyi yapacak, yeterli, nitelikli, en uygun çalışma grubu oluşturulabilir. Sosyal ve ekonomik hakların tanımlanması da kolaylaşır. Bu da verimi, başarıyı artırır.</i> EM8: <i>Denetimin tek çatı altında, bölge düzeyinde örgütlenmesi gerekir.</i>
Eğitim Müfettişinin Bağımsız Çalışma Şartları	EM4: <i>İdareden bağımsız, özgür çalışma ortamı hazırlanmalıdır.</i> EM8: <i>İl Milli Eğitim müdürünün emrinde olmak, il yöneticilerinin uygulamaları hususunda nesnel yorum ve rapor düzenlemeyi zorlaştırmaktadır.</i>

Yetiştirme Etkinlikleri	<i>EM10: Müfettiş yetiştirmede dünyadaki örneklerden de faydalanılmalı. EM12: Müfettiş yardımcılarının eğitim süresi yetersiz. EM13: Bakanlık bünyesinde oluşturulmak istenen Milli Eğitim Akademisi açılıp, bu alanda eğitim verilmesi ve seçimin Bunlar arasından yapılması daha iyi olur, tüm yöneticiler de bu alandan seçilebilir. EM9: Görevde yükselme ile ilişkilendirme yapılmalı, süreç içinde yükselmesi sağlanır. Yoksa mesleki yeterliliğini geliştirmez. Ayrıca insanların yükselmesine bir hedef koyulmalı.</i>
Denetimde Standart	<i>EM10: Mevzuattaki yorum farklılıklarından dolayı denetimde standart yok, daha net ve göstergelerle açıklanmalı. Okulların şartları farklıdır. EM7: Yapılan düzenlemelerin genişletilmesi ve iyileştirilmesi gerekir.</i>

Eğitim müfettişlerinin Tablo 5'te önerilerine bakıldığında en fazla yapılanma değişikliği istenmiş, bununla birlikte eğitim müfettişinin bağımsız çalışma şartları üzerinde durulmuş, yetiştirme etkinliklerine öneriler getirilmiş ve denetimde standart sağlanması önerisi sunulmuştur. Yönetmelik düzenlemesine yapılan önerilerin en fazla eğitim müfettişlerince eğitim denetiminde yapılanma değişikliği şeklinde sunulduğu görülmektedir. Eğitim müfettişlerinin yapı değişikliğini Eğitim müfettişliği ve Bakanlık müfettişliği ayrımının kaldırılıp, bölge çalışma sistemi şeklinde tek müfettiş unvanıyla çalışılması şeklinde yapılması görüşünde olduğu ve bunun gerekliliğini öne sürdükleri görülmektedir. Uygulanmanın bu şekilde olması halinde eğitim denetiminin verimli ve başarılı olacağı görüşündedirler. Eğitim müfettişlerince yapılanma, bağımsız çalışma ve denetimde standart sağlanması önerilerinin yapılan düzenlemeye öneriden ziyade eğitim denetiminde uygulama birliğine ilişkin görüşlerin ifade edildiği ve özellikle yapılanmaya odaklandıkları söylenebilir. Farklı yetiştirme etkinliklerini önermeleri ise müfettiş yetiştirmede kalitenin artırılmasını istedikleri şeklinde yorumlanabilir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

MEB'in eğitim denetiminde yeni bir mevzuat düzenlemesi olan ve 01.03.2022 tarihli ve 31765 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Müfettişleri Yönetmeliği ile eğitim müfettişliğine seçme, atama ve yer değiştirme şartları güncellenmiştir. Bu araştırma ile yenilenen Eğitim müfettişleri yönetmeliğinde yer alan seçme, atama ve yer değiştirme düzenlemesine göre Eğitim müfettişliğinin tercih edilebilirliğinin eğitim müfettişleri görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre Eğitim Müfettişleri Eğitim Müfettişliğine seçme ve atamada seçme şartları ve yer değiştirme etkenlerinin etkili olduğu görüşündedir. Bu etkenler eğitim alanı dışından ve Eğitim Yönetimi ve Denetimi alanından alım gerekliliği, mülakat komisyonu, mülakatla alımda siyaset üstü ve adil seçim kriterleri, rotasyon gerekliliği ve uygulama şartları şeklinde sıralanmıştır.

Eğitim müfettişleri seçme şartları içerisinde müfettişliğe eğitim alanı dışında yapılan ekonomi, hukuk, iktisat vb. alanların alımlarını gerekli bulduklarını ancak seçme şartlarında Eğitim Yönetimi ve Denetimi alan mezunlarına ve lisansüstü eğitim alanlara öncelik verilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Yenilenen yönetmelikle eğitim müfettişi seçiminde eğitim alanından (öğretmen-yönetici) ve eğitim alanı dışı- kurum dışı (hukuk, siyasal bilgiler, iktisadi ve idari bilimler, iktisat ve işletme fakülteleri mezunlarından) olacak şekilde alım yapılacağı belirlenmiştir ve önceki yönetmeliklere göre bu farklılık olarak görülebilir. Bu anlamda eğitim müfettişlerinin neredeyse tamamının bu alımları gerekli bulduğu görülmektedir. Eğitim alanı dışından alımın eğitim müfettişlerince olumlu görülmesi çalışma alanlarının geniş olmasından; eğitimde rehberlik ve denetim ile

inceleme ve soruşturma gibi binişik görev tanımlarından ve bu nedenle yapılan soruşturmalarda mali, hukuk, ekonomi vb. alanlarda bilgi ihtiyaçları olmasından kaynaklandığı belirtilebilir. Çalışmanın bulguları bu alanda yapılmış çalışmalarla paralellik göstermektedir. Arslantaş ve Özkan (2013) araştırmasında Eğitim müfettişlerinin soruşturma alanında kendilerini yeterli hissetmedikleri, hizmet içi eğitime ihtiyaç duydukları sonucuna ulaşmıştır. Kılıç, Aslanargun ve Arseven (2013)'ın araştırmasına göre müfettişlerin, inceleme ve soruşturma görevlerinin rehberlik görevlerinden ayrılması gerektiği görüşünde oldukları belirtilmiştir. Ancak bulgunun aksine Memduhoğlu (2012) araştırmasında müfettişlerin öğretmenlik alanından gelmeleri ve eğitim tecrübelerinin olmasının üstünlük sağladığı sonucunu belirtmiştir. Aynı şekilde Durmaz, Bozkuş, Türk ve Üstündaş (2023) araştırmasında eğitim müfettişliğine seçimde öğretmenlik alanından gelmeyenlerin müfettişlik seçimi açısından çekince oluşturduğu bulgusuna ulaşmıştır. Öte yandan 15. Meb Şurası'nda da denetimde rehberliğin ön planda olması kararı alındığı görülmektedir (MEB, 1996). Dünyada farklı ülkelerde denetim kurumları görev alanlarıyla farklılaşmaktadır. İskoçya gibi ülkelerde denetim okul iyileştirmesini amaçlarken, büyük oranda müfettişin eğitim bilgisiyle deneyimini temel alır. İsveç gibi bazı ülkelerde ise müfettişlerin eğitimle ilgili uzmanlık alanı bulunmaz, çoğu hukuk kökenlidir. İngiltere'de ise 2012 yılından itibaren müfettişlerin %30'unun iyi veya seçkin okullarda görevli okul müdürlerinden oluşturulması hedeflenir (Baxter ve Clarke, 2013). Ülkemizde de eğitimde niteliğin sağlanması için okul liderlerinin seçme, atama ve yetiştirilmesinin önemli olması (Akyüz ve Akbaşlı, 2023) ve bu önemin eğitim müfettişliğine seçmede de temel oluşturduğu gerçeği eğitim politika belirleyicilerinin göz ardı etmemesi gereken bir durumdur.

Üniversitelerde geçmişte yer alan Eğitim Yönetimi ve Denetimi ve Planlaması lisans programlarında ilköğretim müfettişi yetiştirme programlarının yer aldığı ve bilimsel bir yaklaşımla müfettiş yetişmesi sağlanmaktaydı (Gündüz ve Balyer, 2012). Günümüzde bu bölümlerin yerine açılan Eğitim Yönetimi ve Denetimi Lisansüstü programları eğitim kurumlarına ve diğer kurumlara yönetici, denetçi yetiştirmek, MEB'de çalışan öğretmen, yönetici ve denetçilerin mesleki yeterliklerini artırmak ve bu alanlarda uzman yetiştirmek amacı taşımaktadır (www.hacettepe.edu.tr). Bu amaçlara bakıldığında yönetmelikteki seçme şartları içerisinde bu bölüm mezunlarına öncelik tanınmamasının üniversiteler ile MEB'in koordine olamamasından kaynaklandığı söylenebilir. Sarpkaya (2004) Eğitim Yönetimi ve Denetimi eğitimi alan müfettişlerin eğitim öğretime yönelik daha az sorunla karşılaştıkları görüşündedir. Ekinci (2009) araştırmasında müfettiş yardımcılarının Eğitim Yönetimi ve Teftişi alanında yüksek lisans eğitimi görmüş olanlardan seçilme gerekliliği sonucunu ortaya koymuştur. 14. ve 15. MEB Şuraları'nda ise müfettişin lisansüstü eğitimlerle alanında uzman olmasının sağlanması ve bu sayede denetimde verimliliğin artırılması kararı alınmıştır (MEB, 1993; 1996). Alan yazın tüm bu yönleriyle bulguları desteklemektedir. Denetim kurumlarındaki güvenilirlik, müfettiş ve onun mesleki yargısı ve özelliklerinin sağlam, güvenilir yargılar oluşturabilmesiyle sağlanır (Baxter ve Clarke, 2013). Bu anlamda Eğitim Yönetimi ve Denetimi alanında lisansüstü eğitim kariyer mesleği olan müfettişliğe geçiş için önşart olması gerekliliği çok açıktır.

Eğitim müfettişlerinin neredeyse tamamı müfettiş yardımcısı seçiminde mülakatın yapılması gerektiğini belirtmiştir. Ancak Eğitim müfettişleri seçme şartları içerisinde mülakatla alım sırasında yapılandırılan komisyonun her alan uzmanından oluşması ve seçme aşamasında siyaset üstü ve adil seçim kriterlerine göre

davranması gerektiğini ifade etmiştir. Araştırma bulgularının benzer çalışmalarla örtüştüğü görülmektedir. Ekinci (2009) müfettiş yardımcılarının mülakatın mutlaka yapılması ancak tarafsız şekilde ve adil ölçülerle yapılması gerektiği ve Barış (2013) müfettişlerin yapılan mülakatların tarafsız olarak yürütülemediği görüşünde olduğunu belirtmiştir. Herhangi bir denetim kurumunun çalışmalarını verimli yürütebilmesi için özgün bir amacı ve ayrıca sağlam ve güvenilir olması gerekir (House, 1980). Bu nedenle müfettiş alımlarında mülakat da dahil seçme işlemlerinde güvenilirliğin sağlanması önemli bir seçme şartını oluşturmaktadır ve buna yönelik önlemlerin alınması önem taşımaktadır.

Eğitim müfettişlerinin seçme ve atama şartlarında üzerinde durdukları önemli bir bulgu da yer değiştirme etkenleridir. Eğitim müfettişlerinin çoğunluğu rotasyonu gerekli bulmaktadır, bununla birlikte yarıya yakını desteklemekte ancak rotasyonun sosyal haklar, lojman vb. imkanların verilmesi şartıyla yapılması ve büyük şehirlerde uygulanmaması gerektiği görüşündedir. Eğitim müfettişlerinin illerin büyüklüğü ve tercih edilme durumları nedeniyle bu illerde rotasyon olmamasını istedikleri düşünülebilir. Diğer yandan eğitim müfettişlerinin oldukça azı ise rotasyonun mesleğin tercih edilebilirliğini etkilediği görüşündedir. Bulgular yapılan araştırmalarla benzer özellikler taşımaktadır. Akbaba Altun ve Memişoğlu (2010), araştırmasında müfettişlerin yer değiştirmeye ilişkin farklı düzenleme yapılması isteğini belirtmiştir. Barış (2013) müfettişlerin rotasyon uygulamasının sık görev yeri değişimine yol açtığı ve rotasyonda bazı şartların gözardı edilmesini sorun olarak gördüklerini ortaya koymuştur.

Araştırma sonuçlarına göre Eğitim müfettişleri Eğitim Müfettişliğinin özlük hakları ve iş tatmini nedeniyle tercih edilmediği görüşündedir. Özlük hakları içerisinde tercih edilmemede en fazla ekonomik sebepler ardından yaş sınırı, sosyal nedenler, çalışma koşulları ve müfettiş sayısının azlığı, iş yükünün fazlalığı, mesleğin itibar kaybı ve motivasyon eksikliğidir. Eğitim müfettişlerinin tamamı ekonomik anlamda mali hakları yetersiz bulunduğunu belirtmiştir. Özellikle sırf bu nedenden dolayı mesleğin tercih edilmediğini, öyle ki her iki meslek grubunun (öğretmenlik ve müfettişliğin) kıyaslandığı trajedik bir durumun varlığına dikkat çekmişlerdir. Yapılan birçok çalışmada (Akan, Yalçın ve Yıldırım, 2012; Bozak 2017; Kayıkçı, 2005; Özmen ve Şahin, 2010; Sarpkaya, 2004; Şahin, Çek ve Zeytin, 2011) durumun benzer olduğu görülmekle birlikte eğitim müfettişleri özellikle günümüzde özlük-maaş dengesinin çok geride kaldığını önemle belirtmiştir. Bununla birlikte sosyal nedenlerin de etkili olduğu, mesleğin son dönemde tercih edilme oranının düştüğü vurgulanmıştır. Çalışma koşullarını yetersiz bulan eğitim müfettişlerinin her ilde yeterli müfettiş kadrosunun bulunmayışı ve müfettiş sayısı azlığının tercih edilebilirliği düşüren diğer önemli etken olarak belirtmişlerdir. Arabacı ve Akar (2010), Bozak (2017) müfettişlerin mesleğin özlük hakları bakımından güçlendirilmesi gerektiğini, Akan, Yalçın ve Yıldırım (2012) ise müfettişlerin mesleki beklentilerinin karşılanamadığı, yolluk ve gelir adaletsizliği yaşadıklarını belirtmiştir.

Yenilenen yönetmelikteki yaş sınırı, eğitim müfettişlerinin tercih edilmemede vurguladığı etkenlerin başında gelmektedir. Eğitim müfettişleri yönetmelikle getirilen 35 yaş sınırı kriteriyle mesleki tecrübenin ötelendiğini, kriterin mesleğe başvuruyu azalttığını, sınırlı alım yapılmasına yol açtığını belirtmiştir. Ekinci (2009) araştırmasında ilköğretim müfettişliği yardımcısı alımında mevcutta 40 olan yaş sınırının 45'e yükseltilmesi istendiğini belirtirken, Barış (2013) ise müfettişlerin müfettiş seçme şartlarında deneyim kriterini az bulduklarını

ifade etmiştir. 2022’de yayımlanan yönetmelikteki müfettiş yardımcılığına atanacaklarda yer alan 35 yaş kriteri, 2009’daki yönetmelikte (MEB, 2009) 40 yaşını doldurmamış olmak şeklinde belirtilmiştir. Dolayısıyla atamalarda dikkate alınan yaş kriterinin oldukça düşürülmesinin mesleki tercihi etkilediği ifade edilebilir. Nitekim kamuoyunda da sıklıkla bu sınırlamaya tepki verildiği (AES, 2022; EBS, 2022; EĞİTİM-İŞ, 2022; EĞİTİM GÜCÜ SEN, 2022; EĞİTİM SEN, 2022; EYEDDER, 2022; ÖZGÜR EĞİTİM SEN, 2022), çeşitli kuruluşların ulusal basın yoluyla bildiri yayımladığı görülmüştür.

Eğitim müfettişleri iş tatmini açısından bir takım olumsuzluklarla karşı karşıya olduklarını belirtmiştir. İş tatmini içerisinde en fazla üzerinde durulan konu iş yükü fazlalığıdır. Eğitim müfettişlerinin iş yükü artışına rağmen müfettiş sayısının giderek azalması, inceleme ve soruşturma alanında çok çeşitte konu olması, fazla sorumluluk almaları ve tüm bu etkenlerin mesleki tercihi azalttığı belirtilmiştir. Yapılan araştırmalarda işyükü yoğunluğunun eğitim müfettişlerinin kendi gelişimlerine zaman ayıramamasına yol açtığı (Kazak ve Öztürk, 2023; Özmen ve Şahin, 2010; Yıldırım, Beycioğlu, Uğurlu ve Sincar, 2012), müfettişlerin işyüklerinin azaltılmasını istediklerini belirttikleri (Akbaba Altun ve Memişoğlu, 2010) ortaya konmuştur. Bulgular bu araştırmalarla benzerlik göstermektedir. 2016 yılında yapılan yasal düzenlemeler sonucu ildeki müfettişler şahsa bağlı kadro ile çalışmaya başlamış, bu görevi bırakmaları halinde kadroların sona ermesi durumu oluşmuştur (Kurum ve Çınkır, 2017). Daha sonra yapılan düzenleme değişikliklerinden sonra 05.07.2021 Tarih ve 78 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Resmi Gazete, 2021) ile Müfettişlerin kadroları şahsa bağlı olmaktan çıkarılmıştır. En son 2009 yılında seçme sınavı ile alım yapılan il müfettişliğine (MEB, 2009) uzun bir dönem alım yapılmamıştır. Dolayısıyla eğitim müfettişi sayısında azalma ve iş yükünde artış olmasının belirtilen nedenlerle bağdaştığı düşünülmektedir.

İş tatmininde eğitim müfettişlerini etkileyen bir diğer konu, denetim sisteminde yapılan sık değişim ve farklı uygulamalar nedeniyle itibar kaybı ve motivasyon eksikliği yaşadıkları sonucudur. 2014 yılında ders denetleme görevi ve yetkisi il müfettişlerinden alınarak okul müdürlerine devredilmiştir (Durnalı ve Limon, 2018). 2016 ve sonrasında yapılan bu düzenlemeler sırasında il müfettişlerinin görev tanımlarında ve unvanlardaki sürekli değişimlerin (Ceylan, 2015) eğitim müfettişlerinin itibar kaybına neden olduğunu düşündükleri düzenleme değişiklikleri olarak düşünülebilir. Kurum ve Çınkır (2017) birleşme sürecinde il müfettişleri ile Bakanlık müfettişlerinin yaşadıkları memnuniyetsizliklerin yeniden ayrışma sürecine etki ettiğini belirtirken, Ergün ve Çelik (2018) birleştirme ve ayrışma süreçlerinin yaşanmasının müfettişlerde motivasyon azalması ve olumsuz duygulara yol açtığı görüşündedir. Yine Şahin ve Avan (2020) araştırmasında okullardaki ders denetimlerinin kaldırılmasının, yapılan düzenlemelerle eğitim müfettişlerinin etkisiz hale getirildiği sonucunu belirtmiştir. Konuya ilişkin bu araştırmalar bulgu ile örtüşmektedir. Bununla birlikte Arabacı ve Akar (2010)’ın araştırmasında mesleğini saygın bir meslek olarak görmeyenlerin görenlerle kıyaslandığında daha çok duygusal tükenme yaşadıkları ifade edilmiştir. Benzer şekilde örgütün yapısal sorunları ve çalışma şartlarındaki sorunların eğitim müfettişlerinde mesleki tükenmişliğe yol açtığı ortaya konmuştur (Sezgin, Kavgacı, Kılınc ve Aslan, 2012). Mesleğin itibar kaybını belirten eğitim müfettişlerinin motivasyon eksikliği yaşamalarını ifade etmeleri bununla ilişkilendirilebilir. Dünyada çoğu eğitim sistemlerinde eğitimde denetim okul kalitesini sürdürme ve geliştirme

yöntemi olarak kullanılmakta ve merkezi bir kalite yönetimi sisteminin, kalite güvencesi ve değerlendirmenin önemli bir unsurunu oluşturmaktadır (Ehren, Gustafsson, Altrichter, Skedsmo, Kemethofer, Huber, 2015; Grek, Lawn, Ozga, Segerholm, 2013). Bu nedenle eğitim sistemimizde kaliteyi geliştirecek rehberlik ve denetim faaliyetlerinin Eğitim müfettişlerince etkili şekilde yapılabilmesi için eğitim müfettişlerinde azalan motivasyona yönelik gerekli artırıcı tedbirlerin hızlı bir şekilde alınması son derece önemlidir.

Son dönemde MEB'in eğitim müfettişi seçme politikaları incelendiğinde şu durum görülmektedir: MEB Eğitim Müfettişleri Yönetmeliği'nin 01.03.2022 tarihinde yayımlanmasından sonra MEB tarafından 750 eğitim müfettiş yardımcısı alımına ilişkin duyuru ilan edilmiş (MEB, 2022c), bu alıma ilişkin yazılı sınavı 26 Haziran 2022 de yapılmıştır. Sözlü sınav sonrası kesin kazanan müfettiş yardımcıları 14 Kasım 2022'de ilan edilmiştir (MEB, 2022b). Bu alımlardan sonra MEB 01.01.2023'te yeniden bir alım duyurusu ile (MEB, 2023a) 450 eğitim müfettiş yardımcısı alınacağını duyurmuş ve 15.04.2023'te yazılı sınav yaparak, sözlü sınav sonrası 21.07.2023'te kazananları açıklamıştır. 24.08.2023 tarihinde alım duyurusunu yapılmış, 29.09.2023'te de atama sonuçlarını ilan edeceğini kılavuzda belirtmiştir (MEB, 2023b). Uygulamada MEB yönetmeliğinin 01.03.2022 tarihinde yayımlanmasından itibaren 29 Eylül 2023 tarihine kadar da iki kez alım yapmış olacağı görülmektedir. Dolayısıyla MEB'in Eğitim müfettiş yardımcısı kadrosu için peşpeşe alımlar yapmasının yetersiz başvuru sayısına bağlı olduğu görüşünü düşündürmesi önemli görülmelidir.

Yenilenen Eğitim müfettişliği yönetmeliğinin düzenlemesine yönelik Eğitim müfettişleri çeşitli öneriler sunmuştur. Bunlar denetim sisteminde yapılanma değişikliği, bağımsız çalışma şartlarının sağlanması gerekliliği, yetiştirme etkinliklerine öneriler ve denetimde standartın sağlanması gerekliliği şeklinde sıralanmıştır. Yapılanma değişikliğine ilişkin Eğitim müfettişlerinin yarıya yakını ikili yapının tek çatı altında toplanması ve çalışma gruplarıyla oluşturulan bölge sistemi şeklinde bir oluşum şeklinde öneri sunmuşlardır. Geçmişten beri ikili yapının birleşmesi gerekliliği yapılan birçok araştırmada ve 15. (MEB, 1996) ve 17. MEB (MEB, 2006) Şuraları'nda belirtilegelmiştir (Akbaba Altun ve Memişoğlu, 2010; Bozak, 2017; Ekinci, 2009; Memduhoğlu, 2012; Kazak ve Öztürk, 2023; Kılıç, Aslanargun, Arseven, 2013; Yıldırım ve Koçak, 1994). Oysa Şahin ve Avan, (2020) il müfettişlerinin eğitim denetiminde yapılan il düzeyinde birleşimi de içine alan son yasal düzenleme değişimlerine karşı olumsuz tutumları olduğunu belirlemiştir. Eğitim denetiminde son yıllarda yapılan yapı düzenlemelerine bakıldığında Bakanlığın önce il düzeyinde Bakanlık müfettişleri ile Eğitim müfettişlerini birleştirmesi, daha sonra tekrar merkez ve il ayrımıyla eski yapıya döndüğü görülmektedir. Yapılan araştırmalarda birleşme sonrası Bakanlığa müfettiş alımlarında ilde bırakılan Bakanlık müfettişlerinin olması, illerde müfettişlerin şahsa bağlı kadroya alınması gibi değişikliklerin şekilsel olmaktan öteye gidemediği ve tüm müfettişlerde olumsuz düşüncelere ve motivasyon eksikliğine yol açtığı bulgularının ortaya koyulduğu görülmüştür (Ergün ve Çelik, 2018; Kurum ve Çinkır, 2017).

Araştırmada eğitim müfettişleri mesleğin tercih edilmeme nedenlerinden biri olarak mesleğin itibar kaybı nedenini belirtmiştir. Ancak Akbaşlı ve Balıkcı (2013)'e göre meslekleşme, görevin etkili bir şekilde yerine getirilmesinde önemli bir faktördür. Bu açıdan eğitim müfettişlerinin yönetmeliğe getirdikleri yapı önerilerinin çok dikkatli değerlendirilmesi gerekliliği düşünülebilir. Yapı değişikliğinin, bilimsel çalışmalarla etkili araştırmalar

yapılarak, öğretmen, yönetici, müfettiş, sivil toplum kuruluşları ve sendikalar vb. geniş katımlı bir oluşumla konunun değerlendirilmesinde fayda olduğu belirtilebilir.

Eğitim müfettişleri Milli Eğitim Müdürü'ne bağlı olmadan ve özgür çalışma ortamında çalışmak istediklerini belirtmiştir. Ofsted, 2012 teftiş rejiminde müfettişlere yönelik kurallarında müfettişin tarafsız değerlendirmeli, ayrıcalık tanımadan denetim yaparak, raporunda dürüst ve net olmalı, tüm değerlendirmelerin açık ve sağlam kanıtlara dayandırması gerekliliğini belirtmektedir (Ofsted, 2012; akt: Baxter ve Clarke, 2013). Benzer şekilde Eğitim müfettişlerinin özgürlük istekleri tarafsız raporlar düzenlemek ve hiçbir etki altında kalmadan kararlar vermek olarak nitelendirilebilir. Kazak ve Öztürk (2023) araştırmasında müfettişlerin inceleme ve soruşturma faaliyetleri sırasında üst yöneticilerin taraf tutması, sendikal baskılar ve getirilen tekliflerin yöneticilerce uygulanmaması şeklinde sorunlar yaşadıkları sonucuna varmıştır. Yıldırım, Beycioğlu, Uğurlu ve Sincar (2012) müfettişlerin bağımsız şekilde çalışmadıklarında tedirgin olabildiklerini belirtmiş, Şahin, Çek ve Zeytin (2011) ise soruşturmalara karışılması ve politik ayırım yapılması durumlarının müfettişlerde iş doyumunu etkilediği görüşündedir. Araştırma bu boyutuyla yapılan çalışmalarla paralellik taşımaktadır.

Eğitim müfettişleri yönetmeliğe ilişkin çeşitli yetiştirme etkinlik önerileri sunmuştur. Bu konuda Eğitim müfettişleri hizmet öncesi eğitimin ve müfettiş yardımcılara verilen eğitim sürelerinin yetersiz olduğu görüşündedir. Erkilic ve Dilbaz (2015)'in araştırmasında seçme ve atama uygulamalarında adayların pedagojik alt yapılarının dikkate alınmadığı ve yine yetiştirme sürecinde de buna ilişkin etkili bir önlem getirilmediği belirtilmektedir. Araştırma bu boyutuyla çalışma ile örtüşmektedir. Yetiştirme etkinliklerine öneriler dünya uygulamalarının takibi şeklinde olmuştur. Gelişmiş ülkelerin her birinde farklı eğitim denetimi uygulamaları görülmekle birlikte, eğitim denetiminde etkililik için sürekli kendini geliştirme çabalarının olduğu anlaşılmaktadır (Özmen ve Yasan, 2007). Eğitim müfettişi yetiştirilmesinde bu gelişmeler takip edilerek, müfettiş yetiştirme programının güncellenmesinin sağlanması etkili olabilir. Mevzuatta denetim konusunda bir standart sağlanması önerisi ise yapılan düzenlemelerin geliştirilmesi gerekliliğini ortaya koyduğu söylenebilir. Bu açıdan denetim için bir rehber niteliğinde başvuru kaynağının düzenlenmesi gerektiği düşünülebilir. Dünyadaki çeşitli ülkelerde de denetimdeki yapılanma ve denetimin eğitim sistemine getirdiği etkiler araştırma konusu oluşturmaktadır (Bokhove ve Sims, 2021; Grek vd., 2013; Hult ve Segerholm, 2012; Ozga, 2012; Tian, 2021). Yönetmeliğe yönelik önerilerin denetim sisteminin dünyada benzerlerindeki değişimlere göre şekillenmesi gerekliliği kapsamında düşünüldüğünden kaynaklandığı söylenebilir.

Araştırma sonucu özetlendiğinde; eğitim müfettişleri seçme şartlarında mülakatla alım sürecine dikkat edilmesi, mülakat komisyonlarının her alan uzmanından oluşacak şekilde düzenlenmesi ve mülakatların siyaset üstü ve adil seçim kriterleriyle yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Bunun yanında Eğitim müfettişliğine eğitim alanı dışından alıma olumlu baktıkları ve Eğitim Yönetimi ve Denetimi alanından mezunlara sınavda öncelik hakkı verilmesi gerektiğine vurgu yapmışlardır. Rotasyonun mutlaka uygulanması gerektiğini ancak uygulamada belli bazı şartların da göz önüne alınarak yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. En dikkati çeken sonuç ise; Eğitim müfettişlerinin yeni yapılan müfettiş alımlarında özellikle özlük hakları ve iş tatmini açısından Eğitim müfettişliğinin tercih edilmediği görüşüdür. Özlük hakları içerisinde en fazla ekonomik nedenlerden sonra

yönetmelikte belirlenen yaş sınırından dolayı mesleğin tercih edilmediğini, ekonomik şartların düzeltilmedikçe mesleğin cazip hale gelemeyeceğini belirtmektedirler. Ayrıca sosyal nedenler, çalışma koşulları ve müfettiş sayısı azlığından dolayı tercihlerin etkilendiğini vurgulamaktadırlar. İş tatmini boyutunda tercihi etkileyen nedenleri ise; iş yükü fazlalığı, mesleğin itibar kaybı ve motivasyon eksikliği olarak sıralamışlardır. Eğitim müfettişleri yayımlanan yeni yönetmeliğe ilişkin ise, yapılanma değişikliği, bağımsız çalışma ortamının sağlanması, yetiştirme etkinliklerinin geliştirilmesi ve denetimde standardın sağlanması gerekliliği gibi öneriler sunmuştur. Yapılan araştırma geçmişteki araştırmalardan farklı olarak günümüz şartları içerisinde Eğitim müfettişleri görüşlerine göre Eğitim müfettişliği mesleğinin tercih edilemediği bulgusuyla farklılık göstermektedir. Kariyer meslek grubu içerisinde olan Eğitim müfettişliğinin tercih edilmemesi bulgusunun eğitim politikalarının etkili uygulanması ve eğitimde niteliğin artırılması konularında eğitimin geleceğine ilişkin korku ve kaygılara yol açacağı gerçeği acilen dikkate alınması gereken bir durum olduğu düşünülmelidir.

ÖNERİLER

Ülkemizdeki eğitim sisteminin en önemli alt sistemlerinden olan eğitim denetimi, eğitimin niteliğinin artmasında sigorta görevi görmektedir. Rehberlik ve Denetleme görevini içeren Eğitim müfettişliği mesleğinin özellikle bu anlamıyla geliştirilmesi ve iyileştirilmesi gerekmektedir. Yenilenen Eğitim Müfettişliği yönetmeliğiyle birlikte, seçme, atama ve yerdeğiştirmede yapılan değişimlere ve Eğitim müfettişliğinin tercih edilebilirliğine ilişkin Eğitim müfettişlerinin görüşlerinin ortaya koyulduğu bu çalışmada elde edilen bulgulara göre şu öneriler getirilebilir:

-Seçme aşamasının mülakat komisyonlarının her alandan katılımcının olacağı şekilde adil ve siyaset üstü seçim kriterlerinin belirlenmesiyle yapılmasının sağlanması gerektiği düşünülmektedir.

-Eğitim müfettişi adaylarının seçiminde Eğitim Yönetimi ve Denetimi alanlarında yüksek lisans ve doktora yapmış adaylara öncelik ve ek puan verilmesi gerekmektedir. Bu anlamda MEB ve üniversitelerle güçlü bir işbirliği yapılması gerekmektedir.

-Denetimde standartların sağlanabilmesi için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Müfettiş yetiştirmeye gereken önem verilmeli, dünyadaki gelişmeler takip edilmeli ve buna yönelik gerekli tedbirler alınmalıdır.

-Kariyer meslek grubunda yer alan Eğitim müfettişliğinin özlük haklarında acilen iyileştirme yapılması, adil seçme kriterleri ile nitelikli adayların seçiminin sağlanarak Eğitim müfettişi sayısının artırılması gerekmektedir.

-Eğitim müfettişlerinin motivasyon kaybının giderilmesi için gereken sosyal ve yasal düzenlemeler yapılmalı, kariyer meslek grubuna gereken önem verilmelidir.

-Yer değiştirme (Rotasyon) uygulamasında büyük şehirlerdeki uygulamanın yeniden gözden geçirilerek kolaylaştırıcı ve özendirici düzenlemelerin yapılmasında fayda görülmektedir.

-Eğitim müfettişlerinin eğitimde rehberlik ve yardım hizmetleri ile inceleme ve soruşturma hizmetlerinin aynı kişi üzerinde bulunmaması, denetim faaliyetlerinin amacına ulaşmasını kolaylaştıracaktır.

-Eğitim denetiminin geliştirilmesine yönelik nitel ve nicel araştırmaların tasarlanması ve artırılması önerilebilir.

-Nitel araştırma yöntemiyle yapılan bu araştırma Bakanlık müfettişliğini de içine alacak şekilde kapsamlı ve nicel ve karma yöntemlerle de yapılabilir.

Etik Metni

“Bu makalede dergi yazım kurallarına, yayın ilkelerine, araştırma ve yayın etiği kurallarına, dergi etik kurallarına uyulmuştur. Makale ile ilgili doğabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazarlara aittir. Makalenin etik kurul izni Hacettepe Üniversitesi Senatosu Etik Komisyonu tarafından 25.11.2022 tarih ve E-35853172-399-00002535068 sayılı kararı ile alınmıştır. Araştırma doktora tezinden oluşturulmuştur.”

Yazarların Katkı Oranı Beyanı: Bu çalışmada birinci yazarın katkı oranı %60, ikinci yazarın katkı oranı %40'tır.

KAYNAKÇA

- Akbaşı, S. & Balıkcı, A. (2013). Okul yöneticisi ve öğretmen görüşlerine göre okul yöneticiliğinin mesleklaşmesinin değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (2), 366-377.
- Akyüz, Z. & Akbaşı, S. (2023). MEB şura kararlarının yönetici seçme ve atama yönetmeliklerinde yer alma durumunun değerlendirilmesi [Sözlü sunum].16. Uluslararası Eğitim Yönetimi Kongresi, Ankara, Türkiye.
- Arabacı, İ.B., & Akar, H. (2010). Eğitim müfettişlerinin bazı sosyal, demografik ve mesleki özelliklerine göre mesleki tükenmişlik düzeylerinin belirlenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 78-91.
- Akan, D., Yalçın, S., & Yıldırım, İ. (2012). Eğitim deneticilerinin mesleki memnuniyet/memnuniyetsizlik düzeyleri. *Journal of Kâzım Karabekir Education Faculty*, 25, 141-158.
- Akbaba Altun ve Memişoğlu (2010). İlköğretim müfettişlerinin denetimin yeniden yapılandırılmasına ilişkin görüşleri. *İlköğretim Online Dergisi*, 9(2), 643-657.
- Arslantaş, H. İ., & Özkan, M. (2013). Eğitim müfettişlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçları. *Education Sciences*, 8 (2), 179-192.
- Aydın, M. (2000). *Çağdaş Eğitim Denetimi*. Gazi Kitabevi.
- AES (2022). “AES: MEB eğitim müfettişliği yönetmeliğini yargıya taşıdık!” <https://www.aes.org.tr/haber-1777-aes--meb-egitim-mufettisligi-yonetmeligini-yargiya-tasidik.html> (26.08.2023)
- Başar, H. (1993). *Eğitim Denetçisi*. Pegem Yayıncılık.
- Baxter, J., & Clarke, J. (2013). Farewell to the tick box inspector? Ofsted and the changing regime of school inspection in England. *Oxford Review of Education*, 39(5), 702–718. doi:10.1080/03054985.2013.846852
- Bokhove, C., & Sims, S. (2021) Demonstrating the potential of text mining for analyzing school inspection reports: a sentiment analysis of 17,000 Ofsted documents, *International Journal of Research & Method in Education*, 44:4, 433-445, DOI: 10.1080/1743727X.2020.1819228
- Bozak, A. (2017). Maarif müfettişlerinin denetim sistemi hakkında yapılan yasal düzenlemelere ve müfettişlik mesleğine ilişkin görüşleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(38), 90-110.

- Ceylan, D. (2015). Müfettiş sorunları. *Eğitime Bakış Dergisi*, 11(33), 48-55.
- Creswell, J. W. (2020). *Nitel araştırma yöntemleri*. (M. Bütün, S. B. Demir, Çev.). Siyasal Kitabevi.
- Duman, E. (2022). Teftiş kurulu tarihçesi. *Teftişin Kalem Dergisi*. 1(1). 6-22.
- Durmaz, B., Bozkuş, M., Türk, M. M., & Üstündaş, V. (2023). Milli Eğitim Bakanlığı eğitim müfettişleri yönetmeliğine ilişkin eğitim müfettişi ve öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Ulusal Eğitim Dergisi*, 3(1), 158-176.
- Durnalı, M. & Limon, İ. (2018). Çağdaş Türk eğitim denetimi sistemi (değişimler ve yasal dayanakları). *Kastamonu Education Journal*, 26(2), 413-425.
- EBS (2022). "Eğitim müfettişleri yönetmeliği ihtiyacı karşılamamakta, hukuka aykırı hükümler içermektedir." <https://www.ebs.org.tr/manset/5591/egitim-mufettisleri-yonetmeligi-ihtiyaci-karsilamamakta-hukuka-aykiri-hukumler-icermektedir> (15.09.2023).
- Ehren, M. C., Gustafsson, J. E., Altrichter, H., Skedsmo, G., Kemethofer, D., & Huber, S. G. (2015). Comparing effects and side effects of different school inspection systems across Europe. *Comparative Education*, 51(3), 375-400. DOI: 10.1080/03050068.2015.1045769
- EĞİTİM-İŞ (2022). "Milli Eğitim Bakanlığı eğitim müfettişleri yönetmeliği'ne dava açtı" <https://www.egitimis.org.tr/guncel/sendika-haberleri/milli-egitim-bakanligi-egitim-mufettisleri-yonetmeligi-ne-dava-actik-3809/> (27.08.2023)
- EĞİTİM GÜCÜ Sen (2022). "Eğitim müfettişleri yönetmeliği yaş sınırı maddesini iptal için danıştaya başvuruda bulunduk" <https://www.egitimgucusen.org.tr/hukuk/egitim-mufettisleri-yonetmeligi-yas-siniri-maddesini-iptal-icin-danistaya-basvuruda-bulunduk/> (27.08.2023)
- EĞİTİM SEN (2022). "MEB Eğitim müfettişleri yönetmeliği'nin yürütmesinin durdurulması ve iptali istemiyle danıştay'a dava açtı" <https://egitimsen.org.tr/meb-egitim-mufettisleri-yonetmeliginin-yurutmesinin-durdurulmasi-ve-iptali-istemiyle-danistaya-dava-actik/> (26.08.2023)
- EYEDDER (2022) "Kamuoyu duyurusu" <http://eyedder.org.tr/wp-content/uploads/2022/04/Kamuoyu-Duyurusu.pdf> (27.08.2023)
- Ekinci, A. (2009). İlköğretim müfettiş yardımcılarının müfettiş seçme ve yetiştirme esaslarına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 39 (184) , 82-101.
- Ekinci, A., Öter, Ö. M., & Akın, M. A. (2013). Cumhuriyet sonrası eğitim sisteminde müfettiş seçme ve yetiştirme sistemi. *Milli Eğitim Dergisi*, 43 (199), 106-125.
- Ergün, H. (2022). Eğitim Müfettişlerinin sorunları. *Asya Studies*, 6 (21), 97-108.
- Ergün, H., & Çelik, K. (2018). Maarif müfettişlerinin füzyon ve fisyon sürecinde yaşadıklarına ilişkin nitel bir araştırma. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 6 (3), 410-426.
- Erkılıç, T., & Dilbaz, E. (2015). Denetçi rol ve yeterlikleri bağlamında 1999, 2011 ve 2014 müfettişlik yönetmeliklerinin müfettiş yardımcısı atama ve yetiştirme anlayışlarının karşılaştırılması. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 3 (2), 7-24.
- Erol, S. Y. (2009). Türk Eğitim sisteminde denetim ve sorunları. *Temsen Eğitim ve Denetim Dergisi*. 7(21). 22-30.
- Glesne, C. (2012). *Nitel araştırmaya giriş*. (A. Ersoy, P. Yalçınoğlu, Çev.). Ankara: Anı Yayıncılık

- Grek, S., Lawn, M., Ozga, J., & Segerholm, C. (2013). Governing by inspection? European inspectorates and the creation of a European education policy space. *Comparative Education*, 49(4), 486–502. doi:10.1080/03050068.2013.787697
- Gündüz, Y., & Balyer, A. (2012). Türkiye’de ve bazı avrupa ülkelerinde müfettişlerin yetiştirilme süreci ve karşılaşılan sorunlar. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (1), 84-95.
- Hult, A., & Segerholm, C. (2012). Inspection effects through the eyes of the inspectors: Swedish notions. In ECER 2012, European Conference of Educational Research, The Need for Educational Research to Champion Freedom, Education and Development for All, Cádiz, Spain, September 17-21, 2012 (pp. 1-14). ECER.
- House, E. R. (1980). *Evaluating with validity*. London: Sage.
- Kalkan, İ., & Atmaca, T. (2022). Öğretmen denetimlerinin öğretmen, okul müdürü ve eğitim müfettişi görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 35-59.
- Kavgacı, H., Sezgin, F., Kılınc, A. Ç., & Aslan, H. (2012). Eğitim denetmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (9), 175-191.
- Kayıkcı, K. (2005). Milli Eğitim Bakanlığı Müfettişleri’nin denetim sisteminin yapısal sorunlarına ilişkin algıları ve iş doyum düzeyleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 44, 507-527.
- Kazak, E., & Öztürk, N. (2023). İllerde görevli maarif müfettişlerinin inceleme-soruşturma görevleri sırasında karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (65), 196-227.
- Kılıç, A., Aslanargun, E., & Arseven, Z. (2013). Eğitim denetmenlerinin rehberlik, denetim, inceleme ve soruşturma görevlerine yönelik bir olgubilim araştırması. *Milli Eğitim Dergisi*, 43(197), 5-24.
- Koçak, N. T. (2020). Kamu görevlilerine ait mevzuattan doğan uyuşmazlıklarda özlük hakkı talebi. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 1 (42), 269-292.
- Köse, A. (2017). Problematic course supervision within turkish education system. *Cukurova University Faculty Of Education Journal*, 46 (2), 298-367.
- Kurum, G., & Çinkır, Ş. (2017). Cehennemde evlilik: Türkiye’de eğitim denetiminin birleştirilmesi üzerine maarif müfettişlerinin görüşleri. *Eğitim ve Bilim*, 42(192). 35-57.
- MEB (1993). 14. Milli Eğitim Şûrası. http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29165401_14_sura.pdf (28.08.2023)
- MEB (1996). 15. Milli Eğitim Şûrası. http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29165430_15_sura.pdf (28.08.2023)
- MEB (2006). 17. Milli Eğitim Şûrası. http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29165619_17_sura.pdf (28.08.2023)
- MEB (2009) “İlköğretim Müfettiş Yardımcılığı Yarışma Sınavı Uygulama Genelgesi” <http://personel.meb.gov.tr/upload/%C4%B0lk%C3%B6%C4%9Fretim%20M%C3%BCfetti%C5%9F%20Yard%C4%B1mc%C4%B1l%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20Yar%C4%B1%C5%9Fma%20S%C4%B1nav%C4%B1%20Genelgesi.pdf> (25.09.2023)

- MEB (2022a). "MEB'den eğitimde kalite için dev adım: eğitimde kalite güvence sistemi kuruldu" (10.03.2022).
<http://tkb.meb.gov.tr/www/mebden-egitimde-kalite-icin-dev-adim-egitimde-kalite-guvence-sistemi-kuruldu/icerik/178> (14.03.2022)
- MEB (2022b) "14 kasım 2022 atama sonuçları" <https://personel.meb.gov.tr/www/2022-yili-egitim-mufettis-yardimciligi-atama-sonuclari/icerik/1360> (14.08.2023)
- MEB (2022c). "750 eğitim müfettiş yardımcısı alımına ilişkin duyuru yayımlandı" <https://www.meb.gov.tr/750-egitim-mufettis-yardimcisi-alimina-iliskin-duyuru-yayimlandi/haber/25793/tr> (15.08.2023)
- MEB (2023a). "Eğitim müfettiş yardımcısı sınav duyurusu"
https://tkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2023_01/01140651_EYitim_MufettiY_YardYmcYIYYY_YarYYma_SYnavY_Duyurusu.pdf <https://tkb.meb.gov.tr/www/2023-egitim-mufettis-yardimciligi-yarisma-sinavi-tarihi-ve-takviminin-degistirilmesi-hakkinda/icerik/255> (15.08.2023)
- MEB (2023b). "2023 yılı eğitim müfettiş yardımcılığı atama duyurusu" <http://personel.meb.gov.tr/www/2023-yili-egitim-mufettis-yardimciligi-atama-duyurusu/icerik/1458> (24.08.2023)
- Memduhoğlu, H. B.(2012). Öğretmen, yönetici, denetmen ve öğretim üyelerinin görüşlerine göre Türkiye'de eğitim denetimi sorunsalı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri* 12(1). 135-156.
- Ofsted (Great Britain). (2012). The Evaluation Schedule for the Inspection of Maintained Schools and Academies: Guidance and Grade Descriptors for Inspecting Schools in England Under Section 5 of the Education Act 2005 from January 2012. London: Ofsted.
- Ozga, J. (2012). Governing knowledge: Data, inspection and education policy in Europe. *Globalisation, Societies and Education*, 10(4), 439-455.
- ÖZGÜR Eğitim Sen (2022). "Eğitim müfettişliği yönetmeliği revize edilmelidir."
<https://ozguregitimsen.org.tr/egitim-mufettisligi-yonetmeliği-revize-edilmelidir/> (27.08.2023)
- Özmen, F., & Yasan, T. (2007). Türk eğitim sisteminde denetim ve avrupa birliği ülkeleri ile karşılaştırılması. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, 6 (1), 204-210.
- Özmen, F., & Şahin, Ş. (2010). İlköğretim müfettişlerinin soruşturma görevini yerine getirirken karşılaştıkları sorunlar. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 92-109.
- Patton, M. Q. (2018). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (M. Bütün, S. B. Demir, Çev.). Pegem Akademi.
- Resmi Gazete (2014a). *Millî Eğitim Temel Kanunu İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun* (Kanun No: 6528). 14.03.2014 tarih ve 28941 sayılı Resmi Gazete
- Resmi Gazete (2014b). *Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı ile Maarif Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği*. 24.05.2014 tarih ve 29009 sayılı Resmi Gazete
- Resmi Gazete (2021). *Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi*. 03.12.2021 tarih ve 31678 sayılı Resmi Gazete
- Resmi Gazete (2022). *Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Müfettişleri Yönetmeliği*. 01.03.2022 tarih ve 31765 sayılı Resmi Gazete <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/03/20220301-9.htm>
- Sarpkaya, R. (2004). İlköğretim denetmenlerinin denetim süresince karşılaştıkları sorunlar. *Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(8), 114-129.

- Sayıştay (2019). Milli Eğitim Bakanlığı 2018 yılı Sayıştay Düzenlilik Denetim Raporu. Erişim: <https://sayistay.gov.tr/reports/download/368-milli-egitim-bakanligi> (11.07.2023)
- Sergiovanni, T. J. & Starratt, R. J. (1993). *Supervision: a redefinition*. McGraw- Hill, Inc.
- Sezgin, F., Kavgacı, H., Kılınç, A.Ç., & Aslan, H. (2012). Eğitim denetmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(9), 175-191.
- Su, K. (1974). *Türk Eğitiminde Teftişin Yeri ve Önemi*. Milli Eğitim Basımevi.
- Şahin, S., Çek, F., & Zeytin, N. (2011). Eğitim müfettişlerinin mesleki memnuniyet ve memnuniyetsizlikleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 17(2), 221-246.
- Şahin, S., & Avan, Y. (2020). Değişim yönetimi bağlamında: türk eğitim denetim sistemindeki değişimlere ilişkin maarif müfettişlerinin görüşleri. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 7 (1), 110-122.
- Taymaz, H. (2005). *Eğitim Sisteminde Teftiş: Kavramlar, İlkeler, Yöntemler (6. Baskı)*. PegemA Yayıncılık.
- Tian, M. (2021) Power bases and power tensions: a critical analysis of education inspection policies and practices in china, *Leadership and Policy in Schools*, 20 (1), 6-20, DOI: 10.1080/15700763.2020.1833940
- Unruh, A. & Turner, H. (1970). *Supervision for change and innovation*. Houghton Mifflin Company.
- Uslu, A. G. B. (2013). Eğitim denetmenlerinin seçimi, atamaları ve mali hakları ile yetiştirilmelerine ilişkin sorunların incelenmesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 191-205.
- Yalçinkaya, M. (1990). Türk eğitim sisteminde teftişin bütünleştirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 23(1), 245-266.
- Yıldırım, A. (2006). ilköğretim müfettiş yardımcılarının yetiştirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (16), 715-728.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Kitabevi.
- Yıldırım, İ., & Koçak, Ş. (1996). Eğitim denetiminde ilköğretim müfettişleri yetiştirmesi ve sorunları *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 2.251-284.
- Yıldırım, M., Beycioğlu, K., Ugurlu, C. T., & Sincar, M. (2012). Eğitim müfettişlerinin görev alanları açısından karşılaştıkları sorunlar. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13 (1), 1-21.
- Tonbul, Y., & Baysülen, E. (2017). Ders denetimi ile ilgili yönetmelik değişikliğinin maarif müfettişlerinin, okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşleri açısından değerlendirilmesi. *İlköğretim Online*, 16(1), 299-311.
- Tosun, A., & Ordu, A. (2020). Okul yöneticilerine göre değişen denetim uygulamaları: Karşılaştırmalı bir analiz. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 48, 303-320. DOI: 10.9779/pauefd.544220
- Zepeda, S. J. (2006). High stakes supervision: We must do more. *International Journal of Leadership in Education*, 9(1), 61-73.
- https://akts.hacettepe.edu.tr/program_detay.php?birim_ref=AKDBRM_0000000000000000000000661&birim_kod=2113&prg_oid=PRGRAM_0000000000000000000000629&prg_kod=21132&programduzey=5&submenuheader=2 (20.09.2023)